ZLOMKY EPOPEJE

ORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

VELUT ARBOR ÆVO

ZLOMKY EPOPEJE.

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1883–1886.)

DRUHÉ VYDÁNÍ.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM J. OTTY.

Z té epopeje žalu, krve, bídy,
již začli andělé, již Eumenidy
až do dnes během věků nedopěly,
jen zlomky sbírám dlouhý život celý,
jen střepy, na nichž slzi rmut se blýští
neb slabý záblesk lepší doby příští.
Vždyť v jednotlivce duši co se láme,
to v posled všickni ve svém nitru máme;
čím jeden úpí, tím též druhý nyje,
ba celá, velká lidstva poesie
jest harfa v poušti, jež vše v souzvuk sbírá,
co pod hvězdami jásá, kvílí, zmírá.
Co zalehlo jí v struny plesem, pláčem,
zde rovněž zní — já jsem jen vykladačem.

PROLOG.

Poesie.

Již stokrát děl jsem: Nechci, nechci!
Darmo,
již slétá níž a chytá mne v své jarmo,
mne kouzlem slova, vlnou rhythmu láká,
má dívky mladé obličej, hlas ptáka,
já musím za ní v prostor! Jak noh báje
mne chytla a chce unésti mne v ráje
jak bohatýra zašitého v kůži,
tož snů a dumy. Dýchám vůni růží,
v tmu zřítelnice šlehají mi žáry
a cítím, kterak ostré dvojí spáry
se v hruď a bok mi zatínají rázem.
Déšť květů z ran mých však se sype na zem
a tam, kde zatla spár, mi rostou křídla.
Zem pode mnou! Zřím hory, nivy, zřídla
jak temné čáry, města jako body.
Cos hučí v dálce, hromy to či vody?
Ne, to jsou času obrovitá kola.
Nám z cesty! na ně bájný pták můj volá
a dál to hřímá v oblakovém moři.
Neznámé hvězdy z temna vln se noří,
jsou větší těch, jež naše nebe hostí.

Kol skráně vlá mi peruť minulosti
a v duši mé se staré světy křísí,
trou v zmatku se a tyčí, matou, mísí,
já pouze cítím, jak jsem ve všech duší.
Jsem jako květ, jejž pod kolesy kruší
vůz vítěze a deptá ořů vřava.
Když přejde bouř ta, květ zas zvolna vstává,
zří k nebi azurnému plný prachu.
Tak duše moje plna hrůzy, strachu
se dívá v dál, se vzbouzí a se chvěje.
Naslouchám v temno. Dávné epopeje
tam duní kladiv kyklopickým třeskem.

V mou hruď se vrací stará síla bleskem.
Co kdysi letlo jak sen duše nitrem,
to k žití hlásí se: noc chce být jitrem,
květ plodem chce být, ptáče chce být zpěvem.
Co chvělo mnou kdy spravedlivým hněvem,
co vzruchem krásy, touhou k pravdě, k dobru,
teď žije zas: mám sílu starých obru
a cítím v sobě žáry mučenníků,
již umírali na rtech s hymnou díků.
Jsou mými zas ty samotářů dumy,
ať hvozdů mrákotných v ně hněvy šumí,
ať rozkacené moře v skalin strži:
mou vytrvalost těch, kdo ve tmách drží
tvůj, Pravdo! ve tmy sálající kahan.
Nechť jako poustevník jsem štván a tahán
zlou smečkou démonů, tož nudou, tísní
a unavením, hnusem, duše plísní,
skřek zlobohů těch překřičím a v světla
zdroj ponořím se! Těch, jimž brada zkvětla
nad biblí, koranem a nad talmudy,

žár svatý cítím, kmetů, v světské trudy
již byli nepodajní, tvrdí, hluší
a naslouchali prorockou jen duší
všem hlasům pouště, noci, hvozdů moře,
hvězd jiskřením již zpíjeli se, zoře
jimž lázní byla plamennou a žhavou!

Dál, ptáku, nes mne! Cítím nad svou hlavou
tvé křídlo, matko moje poesie!
Zas poznávám je. Srdcem ve mně bije,
jak hvězdný plášť se kol mých beder točí,
je velké, plné sterých dračích očí
a větších nežli Aldebaran žhoucí!
Je moře světla mořem zvuků vroucí
a hymna velká jeho pery letí,
jak starců vzdech a plesná píseň dětí,
a květů liják z něho padá, padá:
a dračích očí svítí dlouhá řada
až v duše dno mi, stále, víc a více!
Znám tyto oči, duchů zřítelnice
to plamenné jsou, zžíravé jak uhlí,
jímž prorok očistil ret k věštbě ztuhlý,
kdys lampy byly to, tmou plály k ránu:
Při jedné zákon lásky své psal Manu,
při druhé Ezechiel chvěl se tajem,
při jiné Dante peklem šel i rájem,
při jiné Manfred z moře dumy hlavu
zved' odbojnou, při jiné viděl slávu
jak hvězdu pláti Peer Gynt kolem skrání.

Ó lampy poesie, kéž se sklání
hvězd mlčenlivou mříží svit váš tichý
mně do srdce! Ať ztichne zmatek lichý,

ať osvěží mne víra ve zápase,
že najdem v posled ztracený ráj zase,
že z hloubi znějící ten sykot hadí
ve moři hudby ztichne; van, jenž chladí,
že požehnáním, rosou, mannou skane
na tvrdou pěst a čelo utýrané;
že láska bude bohem vždy a všude,
že k poesii stále lidstvo bude
se obraceti jako k hvězdě pólů!

Chci zpátky! Darmo, ty mne do plápolu
již taháš za sebou, ty divý ptáku,
já vidím blesky hořeti v tvém zraku,
ty rosteš, jsi jak jezdec z vidin Jana!
V tvých očí hloubi hoří světlo rána,
jež čekáme, nach vroubí tvoje líce
a hvězdy míhají se zmírajíce
jak rosné brillanty tvým vlasem rusým.

Já řekl: Nechci! — Ale nyní musím!

ZLOMKY EPOPEJE.

Symfonie živlů.

Země:

Jak z mraku měsíc já z propasti temna
se nořím a se směju slunci vstříc,
má duše stoupá z květů, vůně jemná,
a z lesů šumu, řvaní lvic.

Oheň:

Jak titan tryskám z jícnu hor a z temna
a hvězdám házím rubíny své vstříc,
v prs přírody má síla šlehá jemná,
zrá hrozen, plane křídlo mšic.

Voda:

Mé peřeje se valí mořem z temna,
jak padaly by s Boha sněžných kštic,
má v blescích hoří plocha přetajemná,
on shlíží tam svou líc.

Vzduch:

Já vztáhnu křídlo, houknu hromem z temna,
se valím, ether, v dráhy vlasatic,
dnes vichřice a zítra píseň jemná
se přes violy vznášejíc.

Člověk:

Vy, vladaři! Jak vy já povstal z temna,
cos z vaší síly plá mi v zrak a líc,
jen slza má dí, Bohu výtka jemná:
Nic z ničeho jdu v nic!

Píseň života.

Tma. Nad oblakem, z něhož déšť se lil,
dva andělé se náhle potkali,
a v prostoru, jenž v dálku prázdnem zel,
se zastavili, stejnou otázkou
na chvějných rtech: — Kam jdeš? se zakřikli.
Tak různi byli: Ten, kterého let
se dolů nes', byl oděn v bílou zář,
jak z luny stkanou v noci podzimní,
na čele jeho hvězda svítila
a snítka svěží — v ráji urvaná
se stromu života — mu vinula
se vlasem žlutým jako obilí.
Ten, který z dola vzhůru směřoval,
byl oděn v bledý, šedě modrý šat,
v tu barvu, v kterou mlha obláčí
hor čela dřív než dechem mrazivým
na nivy začne dýchat prosincem,
vlas černý bez ozdob přes bledou tvář
mu visel jako v časech pozdějších
u chrámu brány ženám kajicnicím.
Tak potkal v prázdném, hluchém prostoru
kdys anděl Žití Smrti anděla
a neznali se oba!...

»Vítězem
již vracím se, bych Pánu pověděl,
že dokonáno dílo potopy,

děl anděl Smrti, tma a zničení,
mé sestry, vládnou!«

— Lžeš, neb mýlíš se,
je život ještě, sám by věčný Bůh
hned musil přestat být. Ó, život jest
a bude na věky! —

— »Chci vidět jej!«
A létli spolu dlouho oblaky,
jež jako hory, jako pralesy
se tměly, rostly, stále měnice
svou podobu, tu hydrám podobny
je oplétaly chvosty dlouhými,
tam celé moře tvarů báječných
jim v cestu stavěly, tu tměly se
jak města fantastická; jejich let
se nížil stále, již i křídla svá
ku vodám schýlili — tu zřeli v tmě
bod malý chvět se, archu Noema.
K ní zaměřili, nad ní stanuli
na křídlech rozpjatých jak v letu pták,
a okem duchů pronikali tmu,
stěn trámy, střechy vazbu mohutnou,
a viděli:

Ve jizbě pochmurné
muž polonahý seděl na zemi
a v loktech držel ženu spanilou
a časem vroucně líbal vlasy jí,
tvář v ňadra její kryl a znovu dál
jí oči líbal; ona unylá
jen chvěla se a plála purpurem,
v nějž slunce obláčí se, než jde spat.

A veliký ten gigantický muž,
z těch poslední, jež divá potopa
zde nechala, ten zpíval divoce,
a jeho píseň hrozná, vášnivá,
stěn pronikala stropu velký krov,
ba pronikala jistě nebesa.
A oba andělé se sklonili
a k uchu skloníce lem perutí
teď slyšeli tu hymnu tonoucích:

»Vlny vrou divoce, slyšíš je, Jehovo?
Co jsi chtěl, stalo se, dílo je hotovo!
Já pluju v skořepině;
zdrtil jsi v pěsti své jak zmiji člověka,
z břicha jí símě však živoucí vytéká
a bují v slabé třtině.

Vlny vrou divoce, pode mnou mrákota;
ale já vesele do větru života
si píseň hlasnou zpívám.
Kde ty jsi, slyšíš mne? Málo mi překáží.
Pluju, kam? Nevím to, k ráje snad zápraží
či v propast, k moře nivám?

Nevím to, pouze vím, že ještě žiji tu
a že mám v lodi své tu ženu ukrytu,
jen ona zbyla se mnou.
Pouze vím, do tmy že plá její údů vděk,
že může jediný horoucí polibek
mou osvítit noc temnou.

Když ty jsi v bezedno spousty vln mořských slal,
skal šíje utvrdil, já se tě málo ptal,
co ty chceš mne se tázat?
Ty budeš jak mdlý brav dál vodit hvězdný vír,
oděný v světla háv — já budu, v srdci mír,
své ženy vlasy vázat.

Ty budeš bleskem svým vjížděti do hlubin,
slunce zář ve moři taviti na rubín,
procházet brány veletoků
a perly chrliti v kaskady oblouku —
já budu rukou svou na zkvětlém palouku
kol její sjíždět boků.

Dva světy rozdílné stvořil's a zničiti
oba je nemůžeš! Život se zachytí
na vetché pavučině,
ba i v té hořké a pochmurné krůpěji,
kterou smrt strojíš mně, životy úpějí!
Já plavu v skořepině!

Život — ten nezničíš, sebe bys musil dřív!
Život, — ten největší vesmíra bájný div,
mým teče žilobitím;
povznešen nad zhoubu, nad moře hlubiny,
nesu jej věkum vstříc, já člověk jediný
tep jeho velký cítím!

Cítím všech budoucích věků sny, zápasy,
starých dob minulých mroucí již ohlasy
jim brání se jen ztěžka:

matko všech, ženo má, jásej též divoce!
Lásky mé bujaře vykvete ovoce,
je svatá žena, kněžka!

Život, ó život, ó vidění zázračné!
Vidím svět nový zas v tišině bezmračné,
jak muška v pavučině
se vznáší vesmírem! Vody nechť stoupají,
ženy mé lokty mne divoce houpají,
já plavu v skořepině!« —

Děs anděly jal — ani slova již
si neřekli, chtěl každý odlétnout
v kraj nebes opačný, leč divný cit
je schvátil — dlouhou chvíli váhali,
pak oba sobě klesli v objetí.

Dary.

— Své ženě. —

Strž světla, jasu, paprsků a zoře
se otevřela, z ní se valil hlas,
svých proudů vření utišilo moře,
na křídle rozpjatém se kondor třás'. —

Tři andělové, již zpět létli domů
od země, skryli tvář v perutí šer,
děs zarazil je z toho hlasu hromu,
jenž přehlušil i zpěvný jásot sfér. —

A hlas ten pravil: Svěřen vaší dlani
na prosbu vaši osud člověka.
Čím v žíly vlili jste mu síly vzplání,
by lehčí byla kletba odvěká?

Co dali jste mu, by svůj osud děsný
moh' nésti ne-li šťasten aspoň tich?
Předstoupil první s obličejem vesny,
skráň ukláněje světla na stupních:

Já člověka jsem viděl; večer skanul
ku širé zemi, mlčel pták i strom,
do úhlů světa chladný vítr vanul
a pustý trčel kamenitý lom. —

A na tom lomu s tváří zoufající
on se zlomenou klečel motykou,
pot v ručejích mu tekl s bledých lící,
nad směsí strojů lkal tu všelikou.

Vše lámalo se o kámen a křemen,
kam pohled', jeho sokem okolí,
vůz neměl jho, oř jeho neměl třemen,
jen ruka jeho měla mozoly.

Já za ruku jsem vzal tu nešťastníka
a veď ho pod strom v měkké trávy chlad,
a z darů tvojich — budiž tobě díka —
já spánek vzav děl člověku: Jdi spat!

A na víčka, jež parnem rudá byla,
já mačkal dřímotný jsem nepenthes,
a mlha spánku brzy obě slila
a člověk šťasten v zapomnění kles'. —

Neb spánek to jest mystický chléb duší,
to alleluja srdcí znavených,
v něm opět srdce klidem zvěře buší
a vašně pud v něm konejší se tich.

Co zítra jemu, dnes když zapomněno,
mžik spásy, vykoupení kyne-li?
Já lidstvu dal jsem nejkrásnější věno!...
Bůh druhému tu kynul anděli.

Já člověka jsem našel ve jhu parna,
pot ručejemi s čela jeho tek',
i spánku milost byla tady marna,
neb jako mouchy příval myšlének

Jej šálil, pálil, hlodal, bodal, vraždil.
Já vína v prázdnou nalil jemu číš,
snům jeho cestu rubíny jsem dláždil
a křídla dal mu, aby vzlétnul výš. —

Ó víno, duchů nektare ty zlatý,
ó slzy slunce v pohár chycené,
co ústrky jsou, útrapy a ztráty,
co všecko štěstí, blaho ztracené?

Ty splítáš duhy na skráň trpitele
a ráje otvíráš mu předtuchu,
zář edenu se v duši jeho stele
ve šumném jásotu a výbuchu!

V tom třetí anděl předstoupil a pravil:
Já u člověka stanul, byla noc,
na loži tvrdém divý žár ho trávil,
sen prchal, vína nestačila moc.

Tu za ruku jsem chytil ženu, Evu,
a v ucho šeptal jsem jí: Slyš a vstaň,
tam ňadro hř má plné vzdoru, hněvu,
tam potem horkým zbrocená je skráň.

Tam ruka mdlá se křečovitě svírá,
jež hmoždila se ve dne za tebe,
vstaň, budiž jeho naděje a víra!
Vstaň, vznes jej svojí láskou do nebe!

Jeť žena všecko! Opium i manna,
je vína kouzlo, a je spánku mír,
je clona sama ráje hvězdotkaná,
je slastí božských nekonečný vír.

Je bouř a klid, je vzruch a utišení,
noc hluboká a propast závratná,
jí z ňader pučí víno zapomnění,
jímž vzpruží se zas noha malátná.

Jí mozek myslí a jí srdce buší,
jeť ona život sama nejvyšší,
je zoře citu, žernov, který kruší,
čím zmar a zkáza v boj si přispíší.

Já největší z tvých darů, Hospodine,
na srdce člověka jsem položil,
neb ženou život trvá jen a hyne,
ty's chtěl, by člověk život rozmnožil!

A z ženy klína povstal člověk svěží
a síly pln šel po své práci zas!...
Ztich' anděl — kolem hluboký klid leží
a v strži světla mlčí děsný hlas.

A dolů jenom požehnání splývá,
kde žena muži v práci soudruhem
jde zvolna — skřivan v azuru co zpívá —
a usmívá se prvním za pluhem.

———

Legenda srdce.

— Adolfu Heydukovi. —

Ty's do svých prstů vzala, Venuše,
kus pěny, z které jsi se narodila,
ta zachvěla se v sladké předtuše,
jak míza jara by se do ní lila.

A z šperku růží, z jitra purpuru
jsi vzala barvu míchajíc ji v rosu,
a hvězdný třpyt ze hloubky azuru
a z hloubky lesa tklivou píseň kosů:

A perly z hrdla pěničky a ston,
jenž duní, vichry, z vašich věštích hlasů,
a nyjící lesbické flétny tón,
jenž z myrt a oliv zní v půlnočním času.

Ty's v prstech růžových tu zhnětla směs,
jí lupenu tvar dala vonné lípy,
pak vdechla's do ní touhu, jásot, děs,
sen, jenž nás zkájí, vášeň, která vzkypí.

A takto vzniklé srdce člověka
jsi vrhla s Olympu skrz mraků lemy:
Jdi v bouř, jež vesmírem zní odvěká,
ty srdce lidské spadni, spadni k zemi!

A srdce letlo, slza krvavá,
jak hvězda s nebesklonu padající
tam, Etna kde v mrak pne se dumavá
pod hromy kyklopů svých stenající.

A skály rýhou padlo v tmavou sluj,
kde žhavý plamen zrýval ňadra stínu,
kde vítr stále nadýmal měch svůj,
na titanů tam padlo kovadlinu.

Sta kladiv, jeden paží sterých vzmach,
naň dopadlo v ráz ve hromovém třesku,
až kovadlinu zbarvil temný nach
a celá sluj zaplála v rudém blesku

A znovu zas paď nový ráz a zas
to sjelo, hřmělo na to srdce lidské,
tak stužily je s žitím ve zápas
ty obrovité paže kyklopické.

A z hlubin zněla píseň Eumenid:
»Vzplaň v život, srdce měkké, jak prs matky,
jak lístek lehké, nepoznej, co klid,
a buď přec stálé v žití boj a zmatky!

Spoj v sobě všecky hlasy vesmíru,
plaň krásou, vášní hoř vždy v boje nové!
Ty srdce snivé, tklivé, bez míru,
a přece hrdé, tvrdé, ocelové!

Buď středem světa, dál tkej dějin háv,
buď pevnou skalou v proudů zlobné změti,
tvůj démant srdce démantem se ztav,
tě bozi budou lidem záviděti!«

Zajatci.

Jdou ruce na zad těsně přivázané,
pot s prachem smíšen se tváří jim kane,
skráň hanba tíži k zemi
Při zvuku cinků jdou a flétny kvilu,
vztek napíná jim paží každou žílu,
jdou v pohrdání němi.

Na trůnu satrap sedí jako modla,
kol nahých žen a dvoranů druž podlá
se patříc na ně tlačí,
kněz brousí obětní nůž a se šklebí,
a satrap žezlo vzpírá těžké hřeby
na lenoch trůnu, hlava dračí.

Jdou, myslí při tom na vzdálené chaty,
na lovy pustinoc, kdy západ vzňatý
plál ve orgii světla celý,
na děti, ženy, jež čekají na ně,
a oni zatím bez štítu a zbraně
o stupně trůnu bijí čely.

Jdou kolem tyrana a máloktерý
zrak zvedne k němu posupný a šerý;
    však běda, v tom to blýská!
A více výská polnice a ječí
a více provaz uzlovitý v křeči
    jich šíj a ruce stiská.

Ó bídní, jdoucí k smrti! Kdyby zvednul
k vám satrap hlavu a ten pohled zhlédnul,
    jak mrak přechází lunu,
tvář bledou by mu poznání cit zkalil,
jak velcí vy jste, jež on ve prach svalil,
    jak malý on jest na svém trůnu!

Antická hymna na slunce.

— Frant. Kvapilovi. —

Buď zdrávo slunce, nejlepší všech bohů,
ba otec žití, s oblačného trůnu
se dívá stejně v chaos i květ hlohu
a věčný ether tká si na korunu.

A patří klidně v propasti a moře.
Od mládí svého vzňat jsem k němu láskou,
mně zázrakem byl herold jeho — zoře,
a mlha divem, jež mu bývá maskou.

Já rukama paprsky jeho chytal,
je zrakem pil, div oči neoslepiy,
za jeho svitem, kde mi hrál a kmital,
jsem otáčel se, kde krb jeho teplý.

Buď zdrávo slunce! Sterém ve obraze
nám stále svítí jeho tváře svatá,
jím světy v své se drží rovnováze.
jím země láskou do mateřství vzňata.

Toť Hélios, jenž s ohnivými oři
z vln vyjíždí, jež chví se jako lýra,
jím v hřívách mraku rosné perly hoří
a paprsk, uzda, drží je a svírá.

Toť Dionys, jenž po světě kol chodí,
jímž v číši révy světa los je zvážen,
jímž poupata se z thyrsů suchých rodí,
jak jede blažen smečkou tygrů tažen!

Toť Asklépios, vykupitel, spása!
Ve osmi kruzích nebes vládne. Sterá
se souhvězdí trou pod ním, vesmír jásá
a souzvuk rodí se v svět, jeho dcera.

Jak věrní otroci jdou časy za ním.
Kam hne se, jaro květy vstříc mu hází,
on připíná jeseni hrozny k skráním
a stápí lidstvo v blaho beze hrází.

A plachá zima jak vlčice lačná
se vyjíc z dálky k jeho nohám loudí,
však tknuta jeho zrakem taje v mračna,
se rozplývá a v slzných zdrojích proudí:

Přes tvář tvou, matko země, z jara stéká
a slunce vítěz usmívá se v mraku,
jím zlatem kmitá v dálce modrá řeka
a jiskrou zřítelnice v lidském zraku.

A země, potěšena zvěstí velkou,
vzpne do hvězd hlavu, v moře vhrouží nohu,
a šťastna jest jak druhdy roditelkou
všech tvorů, lidí nesmrtelných bohů!

Sbor z antieké tragedie.

I.

V tom stálém víru nekonečné změny
chce každý aspoň jeden chytit bod:
v něm zablýsknout se, veteš beze ceny,
než znikne v temnu, věčnosti, tvých vod!
Tak zápasí a mře ves lidský rod.
Ten sochou, písní chce být vykoupen,
a obé stejný k zapomnění schod,
a všecko matný sen!
Jen takty času, hodiny se chvějí,
ať v slzách, v kletby reji,
ve svadlém nebo zkvetlém země obličeji
se shlíží hvězdný chorovod!

II.

Jak děkovat ti, otče světla, mám,
že's moji duši vyrval věčným tmám?
Své bez zásluhy
že mohu dívat se na všecky světa divy,
jak drahokamy tkáš,
je vyrvav chaosu, svých ořů hřívy,
když na nebeské luhy
se vzneseš veliký a nekonečnem pláš!

A vidět zem, jak mládne jarem
květ planoucí a plod kdy žárem
se v barev lesku nalívá,
ať oranž nebo oliva;
a vidět zlaté obilí,
kam, zdá se, že se rozptýlí
tvé zlaté vlasy, Hélie;
a vidět krokus, lilie,
se zlatým srdcem narcissy,
když květ jim rosa promísí;
a vidět pažit zelený
a starých stromů šumné krovy!
Jak šťastný jsem a blažený,
že vyzpívat to nelze slovy.

Což teprv tvoji, Poseidone, říš!
Ó věčně lkavé moře, slyš, ó slyš
můj ples, že vidím tebe,
jak zhlížíš v sobě nebe
i hvězdy, které po něm chodí
od noci k jitru do dáli,
ať spící, nebo hrůza lodí,
pěn chumáč tříštíš o skály,
vždy veliké a nezměrné
v tmách jako v blescích nádherné!

Ó bezdno hrůzy! Nejstrašnější z běd
je slepec, kmet:
tak stíny v Erebu též před se hledí.
On věčně v temnu sedí,
mně líto ho, chci pomoci mu hned.

III.

Já vždycky prachu dítě a syn věrný země,
nechť věčný led, nechť pouště žár mne hostí,
chci nésti rád a jemně
tvé svaté jho, ó přísná poslušnosti!
Ty's základ obce bohů, lidské společnosti,
tmel věkům vzdorující!
Jen tebou táhne vůl své břímě trpělivě,
jen tebou nechá zem si v ňadrech rýti,
jen tebou vášeň, zkrocený pes, lichotivě
v prach klesá ruce pána lízající;
jen tebou Olymp je a všecko pod ním žití!
Jen tebou obec v mohutný strom vzrustá,
jenž neleká se bouře ani zhoubných vod;
jen tebou zaplá květem skála pustá,
v klín lidu klesne míru zlatý plod:
Jsem celý tvůj, tvá služba je mi sladká
a tebou drahá mi i nutnost, tvoje matka!

IV.

Nuž položte ho sem,
kde hustým pod stromem
se jitra perlami stkví vlhká tráva,
ať zdřimne lehkým snem.
byl krátký jeho život, však kratší jeho sláva.

Jak sprchá jarní květ,
on mře; neb jeho ret
se sotva dotknul přeplněné číše,
již podává nám svět,
jež oslazena krajem přec z nitra zmarem dýše.

*

Co hnalo v zápas jej?
Nač v zápasníků rej
se míchal, ký Bůh štval ho divě?
Výš obličej
mu pozvedněte k slunci, než sejde k Hadu nivě!

Ó smutný věru ples,
že tak před časem kles'
jsa okamžité vášně marným plenem!
Má slzu naši dnes,
však zapomnění zítra již bude jeho věnem.

To příliš krutý trest.
Však z přímosti on cest
jak dítě sešel plaché, nerozumné.
Kde jeho matka jest?
Je líp, že nevidí ho v té trpké chvíli dumné!

Jak sprchá jarní květ,
jak rosy mizí sled,
on zajde jak po bouři s hory voda,
a sotva dívčí ret
si vzdychne za ním smutně: Je krásy jeho škoda!

A r e t e.

Svému bratrovi.

Arete, krásná Aristippa dceř
a hrdá jako Juno,
si vyšla večer v háje tmavou šeř,
kdy vycházíš ty, luno!

A před tvou tváří, která symbolem
je smavé Afrodity,
jí splýval s rtů hrdosti plápolem
ten smělý hovor hbitý:

Slyš, holoubků jež párem tažena
svět držíš pod svou nohou,
já nechci býti láskou blažena
jak všecko pod oblohou!

Nechť každý lká pod sladkým tvojím jhem,
mře, zmítá se a svíjí,
dceř otce filosofa hrdá jsem,
tvou zhrdám poesií.

Tvou zhrdám něhou, tvými plameny,
myšlence zasvěcena
já nechci nikdy muže rameny
být k loži přivlečena!

Já velké zasvěcuju Palladě
svůj celý život čistý! —
V tom divný ševel zvučel po sadě
jak chechtot mezi listy.

A rázem blízký rozdělil se keř,
v něm svítilo dvé očí,
než ohledne se Aristippa dceř,
faun starý z něho skočí;

Je hrozný, plný prachu; na bradě
má ještě zbytky pěny:
»Já slyšel, cos tu lkala k Palladě,
ó křehké slovo ženy!«

I prchá Arete a za ní on,
již přižehnul ji k hrudi,
dech jeho cítila a lásky zvon
ji náhle ze sna budí.

Kde faun jest? — Zmizel. Ale jeho dech
otrávil její duši;
teď vášně palný a neznámý žeh
jí mozek v hlavě suší.

Teď cítí jen, že musí milovat
a může za objetí
že dá i život! Sama v divý chvat
za faunem v houští letí.

A na měsíce ploše zářivé
hle velká, obrovitá
plá Afrodita! V tváři hněvivé
jí zlobný úsměv kmitá.

Ví, kořist vyrvala již Palladě,
svůj prohlíží lup jistý,
a divný ševel zvučí po sadě
jak chechtot mezi listy.

Štěstí Adonisovo.

Paní Marii Podlipské

Já miluju! Tep světa velký cítím,
spím vlnou v kvítí, bystření se řítím,
jsem křepelka, jež v osení se skrývá,
jsem stromu koruna, jež větrem zpívá,
jsem rosa, plamen, klid a vír a něha,
z mé hrudi celá výheň růží šlehá,
jdu údolím a cítím, jak se ke mně
skal štíty kloní, jak se chvěje země,
jdu po stráni, mým krokem ona výská,
Pan, který v skalách na píšťalu píská,
mne nezděsí, polední vedro dusné,
jímž v hnízdě pták a v keři nymfa usne,
mi vypravuje tisíc bájí luzných.
Já kynu, mračno pestrých ptáků různých
mně do dlaně se slétá s písní žvavou,
já k motýlu dím, který letí travou:
Mé srdce lehčí je než tvoje křídlo.
Já pravím vážce, která čeří zřídlo:
Mám v nitru více než ty drahokamů
na síti křídel máš! Já třtiny lámu
a vdechám každým dechem duši do nich.
S Héliem lítám na plamennych koních
a s Poseidonem čeřím vodní tůně.
Jsem hudba, barva, a jsem všecka vůně,
jež lesy táhne.

A to všecko pouze,
že podala se dívka mojí touze,
je mladá, krásná, jak jde lesem chvatně,
jí tvrdé prsy ve tuniky plátně
sled nechávají, paže má jak ucha
amfory sicilské. Jsem šťasten, tucha
plá ve mně, že jsem roven bohum láskou,
že nepokořen budu stáří vráskou
a pochován až budu v konec žití,
pláč dívek bude rány moje mýti
pod morušemi a pod terebinty,
a z krve mé pak zkvetou hyacinty.

Herodice.

Karlu Kučerovi.

Nad Alfea břehy květnatými
jaký šum a shon a rej a hluk!
Divá réva úponky kde stými
šatí mnohý rozložitý buk,
tam se tísní žen a dívek davy,
zlatovlasá vedle tmavé hlavy,
zralé vděky, dívčí půvab smavý,
v to zní kynorů a fleten zvuk.

Cypselus kde velké město vztyčil
k poctě matky země Cerery,
v kultu krásy řecké dívky cvičil,
podřídiv jí zájmy veškery.
Ne víc do závodů athletové
paže tuží, tady v boje nové
vděky žen se řítí, lásky snové
pučí v stínu jejich nádhery.

Krása ženy jako hudba tichá
v duši měkkou padá lahodou,
ať ve ňader snivé vlně dýchá
jako bílý lotos nad vodou,

ať se kmitá hvězdným třpytem v oku,
ať se klene srpem ladných boků,
ať se vlní v tance vírném kroku,
krása vším jest božstvím, svobodou!

Fletny zvuk a těsné roucho padá,
klekněte, zde krásy velký hod!
Půvabů a vděků Iliada
rozplítá svých zpěvů chorovod.
Lidské tělo — dithyramba něhy,
růže zóry i Taygetu sněhy,
Moře krásy! Kde jsou tvoje břehy?
Venuší sta chvátá o závod.

Věru snadněj Parisovi bylo,
bohyň tří když pronik' luzný taj,
trojí světlo krásy naň se lilo,
trojí písní krásy zvučel háj;
zde však bohyň řada nepočetná,
ženských vděků niva celá květná!
Ó jak vysmívavě volá flétna,
ohlasem až vzdálený zní kraj!

Zatajte dech! Kdo as vítěz bude
z této krásy nesmrtelné pře?
Líčko bronzové či nachem rudé,
hruď, jež touhou jásá nebo mře?
Ticho! — Každá se i vody leká,
plaše zří tam vděky své a čeká,
ptáci pějí jen a šumí řeka —
Kdo as zvítězí v té kruté hře?

Poslední tu v kruh jich Herodice
vstoupí, zrak jí plane v předtuše,
zlatá kadeř vroubí žhoucí líce,
z ní jas proudí všechněm do duše,
a jak zvolna spouští k zemi šaty,
až jí pláštěm jen vlas dlouhý, zlatý,
všecky cítí hloubku svojí ztráty
a všem zazní na rtech: Venuše!

Herodice! Jaké moře krásy
musilo se z těla tvého lít?
že i družek závist přemohla jsi,
podmanila vášeň, vůli, cit?
Nyní zbylo z krásy tvé jen jméno.
Však to stačí sotva vysloveno,
aby nesmrtelnost, božství věno,
věčný vavřín na tvé skráně slít'!

Věky přešly. Člověk jiné modly
vztyčil na trůn svého sobectví,
v chrámech jiných jeho noha prodlí,
jiný laur jej vede k vítězství;
básník pouze, krásy věrný sluha,
nechť tma kolem i poroba tuhá,
její stopu zří, zkad božství duha
do hvězd pne se vítězně a stkví!

Venus Verticordia.

— Zd. Fibichovi. —

Ty, jež obracíš srdce
jak žnec žeň pokosenou,
dej, ať jsem vždycky dojat
a vždycky nadšen ženou!

Ty matko lidí, tvorů
a nesmrtelných bohů,
na srdce všech jež kladeš
svou vítězící nohu,

Na které posud chvěje
se hořká moře vlna,
ó matko věčné touhy,
ó matko lásky plná!

Před níž se chvěla Sapfó,
o které Lukrec zpíval,
dej, ve objetí lásky
bych nikdy neumdlíval!

By všecky střely její,
jež letí z vášně luku,
se změnily mi v srdci
na písně ve souzvuku

Dej, polibky by všecky,
jež na rtu by se chvěly,
med nesly pro mne pouze
jak na Hymettu včely.

Dej, aby stáří, když mi
číš mládí pukne v střepy,
se smálo ještě květem
jak jabloňové štěpy!

By hlava těžká vůní,
však srdce lehké bylo,
by tobě, světa paní,
se ve mně zalíbilo!

A v Orku stín když vejdu
stín matný k stínům druže,
i tu syp z klínu svého
mně růže, růže, růže!

S a p f ó

Mrtvá, mrtvá v hlubinách věků dávno,
Sapfó, dřímáš, nad tebou času vlny
dmou se, hlubší, děsnější nežli hrob tvůj
v lesbickém moři.

Jako symbol Hellady před mým zrakem
planeš v krásy úbělu: velká, čistá
tvoje duše chvěje se, kvílí, jásá
v sapfické sloce.

Tvoje duše průsvitná lampa bílá,
z které plamen divoce šlehal k hvězdám,
tak že ptám se v úžasu, čím jsi více,
Musou či ženou?

Nevím, ale velebím pouze ženu
silnou vášní, zářící krásou, duchem,
ženu, které jedině mohla říci
Helena: Sestro!

Mrtvá, mrtvá v básníků pouze duši
žiješ věkům! (V jantaru zlaté vlně
často rovněž zkamení k časům příštím
zářící motýl.)

Z jitra mlhou rameno Zory bílé
když se mihne nad lesy, nahé nymfy
plaše v sluje prchají, stromů vršky
šumění táhne;

Večer z klína, hvězdy své noc kdy pouští
jako zlaté, báječné ptáky lásky,
básník, věčný milenec tvůj, si v taji
zašeptá: Sapfó!

Co zbylo z antické fresky.

Jos. Manderovi.

Hle, již se žene jako býk,
kterému v nozdru střeček vnik',
jej bodá, hlodá, děsná muka!
až plaché zvíře sebou cuká
a v divém cvalu o překot
se pustí přes mez, hráz a plot,
až pohřbí, kde ční skalný svah,
i s pastýřem se v hlubinách.
Již ztratil smyslů všecku vládu,
jak jelen skočil přes ohradu,
jej nezřel s královnou král posud,
jak v zápasníků řady vběh',
zář v oku, kletbu na ústech!
Však běda! nyní, strastný osud,
sok zhlednul jej, skráň plnou chmur
se zvednul, skočil jako tur,
se pustil za ním v běžců tlum,
až prachu vír trysk' k nebesům!
Ó hrozná půtko nerovná!
již zhled' je král i královna.
Hle tam, kde kyne socha Hery
co zápasení zářný cíl,
tam v zmatku nohy, paže stery
se svily v jeden kotouč šerý,
se stíhajíce ze všech sil,
kdo u cíle by první zbyl.

Král darmo máchá žezlem svým
a káže přísně konec hrám,
však vášně žehem divokým
jsou schváceni, ba Ares sám
za nimi stojí velký, nah,
na těle prach a krve nach,
a v ruce kopí, divoký
je v nové žene útoky.
Ó běda, mám svým očím věřit?
Ó jak té vášně bezdno změřit!
tvář zahalte, ó hrozný zjev,
již ku obloze tryskla krev;
kde zápas — nyní vraždění,
kde jásot dřív — tam kvílení,
žen křik a mužů zděšení,
a je to divá, litá řež;
ji, zdá se, sami řídí bozi,
a v směsi lidé, koní spřež
a oštěpy a štíty, vozy,
král mezi nimi jako věž
se vzpírá, darmo žezlem hrozí
však v boje příval stržen též
se chytil raněn za otěž
a padá smýkán divým koněm,
a běsná vřava letí po něm.
. . . .

Smrt tragiků.

Aug. E. Mužíkovi.

Vzlet' orel k nebi, v zobáku želvu nes'
a kroužil v modru nad kmetem, který snil,
leb jeho lysou považoval
za srázné skalisko, třpytné v slunci:

A chtěje rozbit kořist svou, pustil ji,
ta létla kolmo na hlavu starce, v ráz
ten mrtev klesnul — božský Aischyl
dokonal, jako by schvácen bleskem. —

Zvuk chóru vážný vlnil se jako proud,
jenž táhne zvolna k velkému moři, zněl
a slavně chvěl se jako hlasy
zástupů prosících: Světlo! Světlo!

Smír! Život! Radost! Jásání! Štěstí! Mír!
Jeť člověk bohem nadšením, silou svou!
Při zvucích vlastní, velké básně
Sofokles velebnou vydech' duši. —

*

A básník, který z poháru žití pil
jen trpkou pravdu, pelyňkem jemuž zlým
a žlučí byla žena, který
s vášněmi zápasiv prožil všecky, —

Jak smutný jeho život byl, smutná též
tak zbyla lidstvu o smrti jeho báj:
psy roztrhán byl Euripides.
Symbolu, písni má, závoj strhni!

Psy básník velký roztrhán! Často zřím
v svém snění, kterak vrhla se divě naň
ta lítá smečka, zuby ceníc,
sápajíc divoce kmeta v kusy.

Tu chrtů dlouhé, větřící tlamy zřím,
tam tupých vidím buldoků slepou zášť,
vlk lačný funí, feny tesák
proniká oběť svou mroucí v křeči.

Znám toho chrta, kritik to žluče pln,
znám tupou tlamu buldoka, pedant zlý,
znám vlka, školometa, znám též
feny té zběsilé vztek a vášeň!

Jak smečka chrtů ryla se v těle tom,
ten mozek sápal z mohutné lebky té,
jež porodila davy obrů,
druzí co trhali jeho údy!

Tak v ducha jeho dědictví ryje teď
sta hlupců spilých moudrostí školních knih,
sta přežvýkavců, kteří slinou
geniů zářící stopy špiní.

Ó velký stíne, usmířen můžeš být
tím smutným losem, společný nám je všem,
kdož tvůrčím křídlem tknuti cestou
neschůdnou kráčíme k idealu.

Tanečnice.

Janu Lierovi.

Když Sisymbrion tančí, což se děje
při zvuku fletny od večera k ránu,
tu vzduchem vůně z kosených luk chvěje
a vůně jetele a majoranu.

Když tančí Pyrallis, tu jen se kmitá,
nad hlavou točí svoje ruce bílé,
ty řek' bys, bájný pták to kolem lítá,
svá křídla sněžná zvedaje a chýle.

Víš, Parena, jež pouze tančí nahá,
proč sluje zářící? — Déšť jisker srší
jí z bílých ňader a kam oko sahá,
jí z roztažených rukou růže prší.

A Taluza je podobna v své kráse
jen květině, jež na svém útlém stonku
při větru políbeních zachvívá se.
Ó zvuky fletny, bubínků a zvonků!

A Sigea jak hne se v hbitém tanci,
tož každý chápe, její vděk a něha
že úskalí jsou srdcím, která psanci
kol bloudí a jež vichr vášně šlehá.

Sinope v tanci sama flétnu píská,
to hudba s poesií letí kolem,
pták vyhlédne tím zmaten ze křoviska
a země sama chví se tajným bolem.

Synois vážně ukláni se v reji;
ten harmonický, klidný je a čistý,
a prsy její tunikou se stkvějí
jak za křišťálem liliové listy.

Kde Pagis tančí — utec, satyr v sítí
sám zastře oči v noci jako ve dne,
do jejích vlasů každý květ se chytí,
do její dlaně každé ptáče sedne.

Však neřeknu, čím vábí Nikostrate.
Kdo miloval ji, ví to; vždycky v duši
mu budou tkvěti její vlásky zlaté,
v prstencích vinoucí se kolem uší.

A přizná, láska, chléb ten idealný,
jíž bozi, lidé, světy jsou a žijí,
je sama tancem, k němuž vesmír valný
svou nekonečnou skládá melodii . . .

Antinous.

Jos. Myslbekovi.

Tma byla v síni, mramor jen svítil v ní,
plál bílý, jak by měsíce paprsek mdlý
byl utkvěl na těch sochách bohů,
v přitmělých výklencích které bděly.

Tak štěstí rovněž odchází z duší nám
a pusté srdce zůstává prázdné pak,
jen upomínka někdy zbude,
kmitajíc zábleskem slabým do tmy.

Kdos přišel — bílá postava, kráčí blíž,
v své ruce drží kahanec, cloní jej,
jak bála by se, v noční chvíli
někoho z dřímoty snad že vzbudí.

Ó chodče pozdní, nadarmo lekáš se!
Ten, který dřímá na lůžkn v síni té,
víc nevzbudí se, aby vítal
Hélia, jásavé, zlaté oře,

On rosné jitro neuzří nikdy víc!
Dech růží plných, slavíků tklivý zpěv,
děv sladkoňadrých úsměv, všecko,
všecko již urvala jemu Lethe.

O zdvihej rukou, bolestí, jež se chví,
ten řasný peplos halící jeho tvář;
ó dále zírej v jeho tahy
posavad zářící věčnou krásou!

Tou, která druhdy jala tě, dávno již,
a která bleskem zdrtila tebe v prach
a rázem křídla dala tobě,
nesouc tě nad zemi orlím letem!

Jen dále zírej v ztrnulé tahy, dál,
tvar obličeje naposled sleduj: pláč,
chrám Krásy zbořen tady leží,
zhasla v něm zářící lampa — život.

Jen dále noř se v zpomínek bezdnou tuň,
den velký štěstí zázrakem jak ti vzplál,
kdy na pochodu Bythynií
unaven zašel jsi ve hvozd stinný

Zde spáti zřel's ho pod fíkem, mladý hoch
snad honbou znaven, usnul zde, pastýř snad,
jenž málo dbalý svého stáda,
sbíraje jahody, podleh' vedru.

Spal v mechu; hlavy antické jemný sklon
mu rámě líbal zlacené sluncem, vlas
šíj vlnou jemu tmavou vroubil,
na retech utkvělý úsměv svítil.

A chiton krátký, řasnatý, údů vděk
víc prozrazoval oku než tajil jej,
ty's zdiven ptal se, který z bohů
zbloudil to po věcích k siré zemi?

Ty's bál se jeho přerušit sladký sen,
ty's nad ním plakal! Nad děckem, které spí,
tak v citu štěstí matka bdící
ve pláči směje se, hvězdy v duši.

Ty's vzal jej s sebou: v hlomozu bitev on
byl stále s tebou, přítel tvůj, ano víc —
tvá láska velká, svatá, jedna
splnil ti života sny a touhy.

Teď mrtvý na vždy pro tebe ztracen jest,
však lidstvu věčně planouti bude v tmách
jak maják zářný čisté krásy,
na křídlech duši jež zvedá k hvězdám.

Ó dlouho zírej v ztrnulé tahy ty!
Ať navždy v duši vryješ si jeho tvář,
on musil zhynout, aby mohl
smáti se gracií jeho mramor.

Spartacus.

— Pani Marii Konopnicke. —

Řím oddych', sobě z hloubi. Otroku
již vzpoura zlomena mocí,
lstí, svárem, řadou dlouhých útoku
a bojem ve dne i v noci.

Na cestách všech jen krev a krev a krev,
i slunce v krvi se ztrácí,
zní mroucích ston a poraněných řev,
dnes vojsko těžkou má práci.

Šest tisíc křižu musí řadou stát,
ku Capui kde cesta,
číš ověnčenou by moh' pozvedat
dnes vítěz zpupného města

Šest tisíc křížů v tmavé nebe ční,
šest tisíc mrtvol s nich visí,
a z města jek orgie divoké zní
a v stony mroucích se mísí.

V tom Crassus rázem dělil fora dav,
svým hlasem přehlušil vřavu:
Kde Spartacus jest, tisíc jiných hlav
rád za jeho dám hlavu!«

Ten mrtev, dí otrok, v zápasu vír
s odvahou, sílu jež budí,
se vrhnul první, pravý bohatýr —
kdes leží s proklanou hrudí.

»Sem s mrtvolou!« hřmí Crassus. »První všech
ta na kříž budiž vbita!«
A nastal v davu shon a ruch a spěch
a smečka otroků hbitá,

Již vleče zahalené v krev a prach
Spartaca mohutné tělo,
na první kříž s ním sterých paží vzmach ...
však třikrát dolů jim sjelo.

A provazy jej spjali, řetězy
a hlavu na dřevo vbili,
a potom, jak se sluší vítězi,
ve tvář mu plili a pili.

Číš zněla v orgie hlahol a smích
k oslavě panského Říma,
jenž zkrušil otroků odboj a pych.
Tvář reka tiše dřímá.

Je psán v ní hluboký, vítězný klid,
jen v oku otázka klíčí:
Ó lidstvo, nežli vzplá jitra ti svit,
co křížů ještě se vztyčí!

—

Hadi v růžích.

Noc. Nad Nilem se siný měsíc houpá
a v modrých parách zvolna výše stoupá,
nad ploché střechy palem tlum se kloní,
v jich šepty zádumčivě fontan zvoní.
V té chvíli povstal Oktavian z lože;
ku zemi shrnuv tygří a lví kože
jde tiše chodbami, sfing přísných středem.
Na sloupech, obeliskách v svitu bledém
květ lotosu, jak byl by živ, se vine
a s hlavou ibisa zjev mnohý kyne
tak přísně, jakby ptal se: Synu Říma,
co tady chceš? Tvá vina, že teď dřímá
ta řada síní v pološeru dumném.
Kde lkaly flétny v davů shonu šumném,
kde číše bleskly a se smály ženy;
jdi, zpupný vítězi! — Však zamyšlený
dál caesar kráčel, nepromluvil slova.
Tu úzký vchod, hle sloupů basaltová
jej tvoří dvojice, tak v hrob se vchází.
Dál caesar jde a stín se za ním plazí
hned vedle něho, nad ním a zas pod ním
a z podlahy jak ve zrcadle vodním
se zdají květů celé věnce růsti.
Jde tmavou chodbou — tato v jizbu ústí
a její půli lože zaujímá,
a na tom loži ona krásná dřímá
a caesar cítí, kterak v něm krev kypí.

Až na zem kanou byssu bílé cípy
a plno ruží všude: těžká vůně
zde dusný plní vzduch. Ve květin lůně,
květ sama, Kleopatra odpočívá.
A upřeně se Oktavian dívá
na tuto v ružích skrytou spící krásu.
Chce políbit ji — leč jak stíny vlasu
cos mezi květy na ňadrech jí leží.
Blíž nakloní se. — Ucouvne jen stěží,
stín vztyčil se, hle, malé hádě syčí,
naň dvojklaný svuj jazyk drze tyčí,
kde bylo na prsu, tam skvrna tmavá
jak list, jenž z rudé růže upadává
na bílou sestru vedle na křovisku.
A druhá zmije vedle první v blízku
a caesar chápal. — »Jistě bozi slali
mi tebe, neúhledný hade malý;
jak děkuji ti! Cítím v této chvíli,
jak v síle své i světa pán se mýlí,
ty's zachránila Řím, ó malá zmije,
neb tvuj lós byl by mým též, Antonie!«

Hymna andělů v noci před vzkříšením Vykupitele.

Jak s větví svadlé listí padá valem,
tak stíny sypají se v Jerusalem,
jenž pod nimi jak vdova
tvář halí v závoj šera noci letní.
Ó míre, míre, míre, s nebe sletni,
ať okřeje zem znova!

Je ticho v ulicích, je ticho sady,
i na vinicích, ticho všady, všady
u kraje cest, nad cisternami;
i kroky hlídačů jak ze sna duní,
vzduch prosycený ospalou je vůní,
vše spí, kéž Bůh bdí s námi!

I Kidron vleče vlny své jak v s snění.
Od Sionu ku hoře Pohoršení
cos táhne se jak páry:
To duchové tvých žen jsou, Šalamone,
již bloudí kolem, co svět ve snách tone,
je honí hřích tvůj starý.

Chrám nedostavěn jako Babel k nebi
se tyčí, trámů pozlacené hřeby
jak hvězdy temnem hoří;

na věži Antonii oheň strážný
se chví a hasne, nad ním Říman vážný
o kopí opřen v sny se noří.

Teď chvíle, kdy se hroby otvírají,
tož hroby soudců, hroby králů, v taji
kdy mrtvý v ucho šeptá druhu:
Svět starý hasne a se řítí v trosky:
kdy vstane asi velký prorok božský
v ten národ tyranů a sluhů?

Spí Moria i Gihon, Sion zlatý.
Noc táhne přes ně stínu černé šaty,
spí kamenité pláně,
spí dobrý, zlý i Satan přivřel oči . . .
Jen Sirius a Orion se točí
v kruh kolem boží skráně.

Ó zněte harfy k Nejvyššího chvále,
dne vřavou zněte, tichem noci, stále
nad zemí, pod oblohou:
on velký jest a věčný, světů osy
v své dlani třímá, jako krůpěj rosy
zem drží pod svou nohou!

Caligula a Philon.

Paní Sofii Podlipské.

Strýc Claudius zas usnul při hostině,
ve vlasech pecky datlí, fíků stopky,
na břicho ruce sklonil. Ihned caesar
stah' posupné své brvy, šikmé oko
po síni zašilhalo velíc ticho.
Hned loutny ztichly, řecké otrokyně
se vytratily jako bílé stíny
a tlumený smích rozlehal se kolem.
Jen srkajíce tiše pili víno
ve trikliniu líní parasité
a Caligula pokyvuje hlavou
se ztemněle smál, až mu brady laloch
se rozkýval jak pěny hustý chumáč
ve zátoce, kdy rozčeří ji vítr.
Pak eunuch přišel nesa ženské trepky,
je Claudiovi na tučné dal ruce,
v tom druhý pustil mísu s hlasným třeskem.
Hned Claudius se vzbudil, v obličeji
jal trepkami se škrábat, mnul si oči.
Smích homérický ukončil tu scenu,
jež denně po zákuskách hrávala se
u stolu caesarova.

Zatím v bahně.
svět celý tonul, v útisku a bídě:

jen podlost vládla železnou svou patou,
v dlaň zlato sbírajíc. Vše moh' jsi koupit.
Stud dívčí v Římě největší byl zázrak
a muže síla divem nevídaným.
Od stolu povstal caesar. Eunuch kleknul
a šeptal v prachu: Jakým hávem hodlá
dnes odít světa pán své božské tělo?
Jak Dionys v bacchantek vírném středu
chce městem jeti v nachu, tygří kůži
přes ambrosické boky přehozenou?
Či jako Poseidaon, vládce vody,
chce v lastuře se vézti, trojzub v ruce?
Či jako Apoll chce svou nahou krásou
svět okouzlit? Či v zbroji Alexandra
chce děsit lid svůj jako stádo ovcí?

Stáh' caesar tlusté rty své ku pošklebku
a protáh' údy, zavrávoral spilý,
jen stěží nesa ohromné své tělo
na tenkých nohách. Kopnul do eunucha,
až na mramor pad' čelem, stopy krve
kde zableskly se. — Do Tartaru s celým
tím krámem bohů asijských i řeckých,
jsem bohem sám, nač třeba mi jich masky?
Já nechci býti olympických bláznem,
já bohy vypovím! Dnes na Selenu
jsem čekal celou noc jak Endymion,
a nepřišla, pak v ucho Jovišovo
jsem šeptal otázky své, — kámen, kámen
se nehnul na podstavci. Vyženu ho!
A všecky s ním! Jdu k villám u Lamie,
jak satrap asijský chci jíti městem,
plát jako slunce, dýchat vůní ambry!

*

A vrávoraje klesl na lehátko,
číš vína za druhou pak v letu prázdnil
a hlasně zíval. Nežli otrok přines'
háv purpurový, začal trhat růže,
jež kolem poháru se vily věncem.
— Co růže, volal, sprosté, všední květy
mně, caesaru? Jak páchnou umrlčinou!
Čím napustili jste jich bledé lístky?
Jsou otráveny, nacpu vám jich do úst,
až zadusím vás! Kdo se opováží
mně příště růže kolem číše vinout,
ten v růžích zahyne!

Klek' otrok na zem,
kol paží dal mu těžké, zlaté kruhy
a nachový plášť sepjal zdobnou sponou,
do vlasů věnec krokosu mu vtisknul
a hyacintů, v dlaň dal zlatou berlu
kol drahokamy posetou a v ruce
pak zatleskal, a hnul se celý průvod.

Šli věčným městem. Eunuši a dívky
a citeristé, pištci, senatoři
a haruspikové a vojevůdci,
stráž paláce a kejklíři a z cirku
dav barbarů. V jich středu na nosítkách
pod chladem pavích vějířů dlel caesar
ve hávu satrapa. Kol na kolena
se zástup vrhnul, jak zřel známý průvod,
div čelem že se nedotýkal země.
V své nudě nevšim' jeho sobě caesar,
jen Claudius, jenž hopkal vedle něho
jak šašek, na klečící házel v smíchu

si vybíraje z vlasu pecky broskví
a slupky oranžů a stopky fíků,
dnes dvorní blázen, děsný tyran zítra.

Ty na tragický kothurn zvyklá Muso,
rty stáhni k pošklebku a sáhni v struny,
jichž bouřný akkord vyzní děsným smíchem,
neb dějiny ty často v komedie
se halí masku smějící se fraškou,
však z důlků očí hlubokých a prázdných
se dívá Nemesis a důtky zvedá!

V atriu vily, tam kde zářný mramor
plál sněhem v zlatých arabesek věnci
korintských hlavic, listy akantové
jež objímaly, v obrazu, soch směsi
bez ladu na své místo čekajících,
za nimiž na zdech z Pompejanské fresky
se mnohý satyr šklebil s nymfou v klíně:
nad okřídleným vozem Héliovým,
kde vznášely se tancující Hóry:
tlum vážných kmetů čekal s bázní v srdci.
Tak cizí kolem nádhera jim všecka,
tak odporny ty sochy, malby, sloupy;
jiného boha byli vyznavači,
a umění, jež mluvilo zde k smyslům,
jim bylo hříchem. Starců chmurná přísnost
jim sedla v rozježené brvy očí,
jež plály žárem proroků a věštců;
šat prostý, šedý, koženým spjat pasem,
na prsou zdoben stříbrem dlouhé brady
ku nohám splýval, jež tisk' tvrdý sandal.
Tak tísnili se v atriu a chvěli.

Již cymbálu a fleten zazněl povyk
a caesar vstoupil, starci padli na zem,
tvář s odporem v dlaň skryli; pohrdání
v nich zápasilo s bázní.

Chvíli ticho.
Dav kořících se změřil Caligula,
pak začal soptit. — Kdo jsou, co tu chtějí?
Proč staví se mi v cestu tato luza?
Hej, Chaereo, dej vymrskat je odsud!

— Jsou židé, z Alexandrie sem přišli.

— Aj, židé že jsou? Jak to pravil Horac
v své satiře? Máš pravdu, podle puchu
jsem poznati to mohl. Dej sem růže,
ať necítím ten česnek a tu cibul!
A sáhnuv jedné dívce v klín, jenž růží
byl plný, hrst jich pozved' k obličeji
v tom zapomenuv, před krátkou že chvíli
zval sprostou jejich ambrosickou vůni.

— Co chce ta luza, mluvil skrze růže,
ah, vzpomínám si! Mlčte! — Petronius
psal krásné věci o vás, že prý bohem
mne uznat nechcete? — Nu, dobrá! Nyní
snad k rozumu jste přišli? Moji sochu
snad slíbíte mi vztyčit v synagoze
před archou smlouvy? Či váš Jahve děsný
mne neuzná snad za hodného bratra
a souseda?

Tvář zahalili židé
před tímto rouháním, je nechal klečet

a obrátil se prudce ke družině
v smích propuknuv:

— Ej hleďte, tam ten satyr
toť celý strýc náš Claudius! To břicho,
ty nohy! Ne, kdo maloval to, věru
měl nápady! — Nu, proč se nesmějete,
když směje se váš bůh?

A dupnul hněvně
a dvořané se smáli. Z prachu židé
tvář pozvedli a vážný muž z jich středu,
kmet Philon, orel, myšlenky jenž křídlem
zalétal k slunci moudrosti a pravdy,
v před postoupil a mluvil tklivým hlasem:

»Krev teče městem naším, sloupy kouře
tam halí slunce tvář a na náměstích
a v ulicích lid Israelský zmírá
na hranicích pod spárem divé luzy,
na šibenicích, na prahu svých domů,
jež loupí, kdo chce, veden pouze zvůli
a žízní zlata.«

— Nezdá se ti, Prisku,
že bacchantka tam na Pompejské fresce
prs levý menší má? Mně aspoň zdá se,
to podivno . . .

A Philon pokračoval:
»Vším vinen rozkaz tvůj, by socha tvoje
se vztyčila před svatou archou smlouvy.
My nemohli jsme tomu dopustiti

a v rouchu žíněném, na hlavách popel.
na prsou roztrhané černé šaty
jsme prosili, by ráčil Petronius
být přímluvčím u tvého trůnu, pane,
a ušetřit nás této děsné rány.
Jak před tebou já též jsem před ním mluvil.«

— Ta okna se mi nelíbí, jsou nízká,
a sloupy dorické by lepší byly,
zde příliš zlata, tam zas málo barev —
ta sprostá červeň!

Philon pokračoval:
»Než takto zprzniti chrám Hospodinův,
smrt volíme, jsme řekli všickni sborem,
a muži, kmeti shlukneme se v davu
a přivedeme svoje ženy, dcery
a drobnou mláď a všecky povraždíme
a sebe druha druh ve oběť smíru.
Snad naše krev tvé rouhání, ó vládče,
před tváří boha vyváží a smíří.«

— Ty cypřiše u cesty vysekejte,
mně protivný ten strom jest, laur a myrty
kol vily nasázejte! Na tisíce
hnízd slavičích usaďte v keř a mlází,
ať veselo je!

Philon pokračoval:
»Jsme ochotni lid všecken obětovat,
ba celý národ na obětní kámen
šíj položí, než rouhal by se bohu!«

V tom obrátil se caesar jako bleskem,
stáh' v pošklebek rty: Je to pravda, žide,
že vepřového štítíte se masa?
Proč, rád bych věděl?

Philon odpovídá:
»Náš zákon velí tak, zvyk otců svatý,
ba mnozí tak jsou přísní mezi námi,
že kůzlečím též vládče, povrhují.«

— To mají pravdu, odpověděl caesar,
neb nechutné to maso! Vypuk' v smíchy
a nevšímaje sobě dále židů
šel dál, procházel jizby vše a síně,
tu hněvem vzkypěl, tam se ušklíb' žertem
dle choutky své, tlum židů kráčel za ním.
Šli s hlavou sklopenou a s bázní v duši,
neb tyrana žert bývá horší hněvu.
Však Philon pokračoval v svojí řeči,
jež rovna byla hor bystřině prudké,
jíž darmo skalin fantastické trosky
neb vývratě se staví v cestu vírnou;
ji rovněž nikdo kolem neposlouchá,
leč ona pouští dál svuj valí hlahol,
pták všetečný chce překřiknout ji smíchem,
štít skalný v brod jí hodí štěrk a kámen,
leč ona vítězící dál se valí,
hřmíc věčnou hymnou pustině a bohu.

»Ó smiluj se, je smutek v našich duších
a na prahu úst našich sedí povzdech,
lne suchý jazyk na vyprahlou dáseň
a oko pálí přívalem slz horkých,

a doma čeká lid náš opuštěný,
jsa luze vydán v pospas. Z prsu matky
dřív nesmí děcko píti sladkou vláhu,
než vrátíme se domů vyslyšeni,
než spásy slovo spadne s tvojich retů
a zastaví to bezpráví, jež páše
na jmění našem potulný dav z ulic
a vojsko lačné krve jako zlata.
Ó smilování, chcem se modlit k bohu,
by štěstím věnčil všecky tvoje kroky
a laurem slávy nesmrtelné hlavu,
bys vládnul dlouho veliký a mocný,
jak vládl druhdy Šalamón a David!
Chcem za tebe se modlit, nikdy k tobě!
Však naše kdybys neuslyšel hlasy,
tu jistě bůh by povstal ve svém hněvu
a spravedlnost, jež v nás uražena,
by pozveď z prachu na trůn všehomíra!
Ó nevolej hněv boha na svou hlavu,
na pavučině visí, děcka prstem
neb náhodou ta můž' být přetržena
a žernovem tě zkruší hrozné pomsty!
Soud váhá stále, ale přijde jistě!«

Však řeči této nevšímal si caesar
ni druzi jeho. Náhle mezi dveřmi
se Chaereas přiblížil ku vladaři,
ten šlápnul na nohu mu s hlučným smíchem
Rty stisknul uražený praetorian
a neceknul, však tím rozzloben caesar
řvát jal se:

Nuže křič přec, nemotoro,
a tancuj na jedné! Já chci se bavit

a vy se smějte! Což mám kolem sloupy?
A tleskejte mu!

Chaereas rty stáhnul
na úsměv nucený a jal se křepčit,
však v hloubi oka jeho zableskla se
tvá, Nemesis, tvář s děsnou hadí kšticí.
Když odcházeli židé, k Philonovi
se praetorian sklonil s mračnou tváří:
»Do zítřka počkej v Římě na odpověď,
víc o mně uslyšíš!« a než moh' Philon
se dále ptát, s družinou caesarovou
na schodech zmizel.

Druhého dne skonal
pod meči svých praetorianů caesar,
je Chaereas veď', první ťal ho v hlavu.

Irský křest.

Na zeleném Erinu
velká slavnost jest,
svatý Patrik udílí
starým bardům křest.

Zlaté harfy nebudou
k chvále bohů znít,
v hvozdech, u cest, na branách
kříž jen bude čnít.

Svatý Patrik od rána
do večera křtil
starce, dívky, bardů sbor,
krátce, kde kdo byl.

Když však přišlo na hochy,
aby v svatý tok
pohroužili hlavu svou,
bedra, hruď a bok,

Povstal starý Ossian,
vladař zlatých strun:
Pravou ruku do těch vod
nesmí vhroužit jun!

Nechť křest ducha pradědů
z žil nám vystřebe,
bysme mohli po smrti
přímo do nebe,

Nesmí, kdo je pravý Ir,
dědic svobody,
nesmí pravou ponořit
ruku do vody!

Proč to, barde? — udiven
Patrik zahřímá. —
Pravou rukou tasí meč,
ženu objímá!

Píseň troubadoura.

Noc nemá tolik hvězd
a tolik rosných perel pažit.
co lásky v srdci jest,
víc než ji možno v světě zažit.

Dnes pohostí mne hvozd
a zítra pyšné síně hradu,
můj soupeř dnes je drozd
a zítra v pěvců vstoupám řadu.

Všech devět vzbudí Mus
mé loutny nejjemnější chvění,
můj oř je Pegasus
a jeho křídlo — roztoužení.

Jen láska je můj pán,
co král a papež proti tomu?
Můj zpěv jen láskou tkán
zní jak smích hrdliček v bouř hromů.

Jen číše je můj brat,
ve lásky nezdaru mne těší,
když smutku pavouk řad
svých sítí mi kol skrání věší.

Tu sáhnu v zlato strun
a ve snu vidím svoji paní
a žezlo, meč a trůn
jsou hračky, když pomýšlím na ni.

Tak život prchá, sen,
a motýl, který letí k stráním,
ten neví, zamyšlen
a pohnut, proč se dívám za ním.

Píseň žoldáka.

Zní trouba, oř můj deptá prach,
můj korbeli, výš v jeden vzmach,
tvé víno jako krve nach
 se smutně na mne dívá;
jak zítra bude? — K čemu strach,
 vždyť každá předtucha je lživá!

Tak zkusil jsem to tisíckrát,
můj život pít a bít se, rvát,
v třesk mečů, v polnic břesk se smát
 a síti žal a hrůzu,
dnes raněn — zítra v boji stát,
 sám prodajný v prodajnou luzu.

Dnes pán můj rytíř — zítra pop,
pozejtří po mně ani stop,
dost možná, že již přes muj hrob
 hřmít bude vichrů jízda
a v štít můj kdesi v hradní strop
 že vlaštovky si sklenou hnízda.

Slyš, svah se zachvěl lesnatý,
ruch kol v dol sněhem zavátý,
to jede kupec bohatý,
 hvizd táhlý — již ho máme!
a všecky pytle s dukáty
 i břicha rozpáráme.

Mnich s odpustky jde v stínu skal,
ó dobrý obchod udělal,
co duší v rajské slávy slal,
co peněz v [illegible] [illegible] svoji.
S ním [illegible]! [illegible] lelkal
a v boží slávě sám již stojí.

Přes chrámů, hradů, chatek rum
já bouřně jdu, dnes korbel k rtům
a ženy cizí ku ňadrům
po těžkém boji tisknu,
a raněn v boje hluk a sám
jen zakleji a výsknu.

Dnes vyhnán, naverbován zas;
co vedro mi a co je mráz,
co bůh je mi a co mi ďas?
Syt boju všech a zkoušek
znám jedno: Krátký mečem ráz
a dlouhý, nekonečný doušek!

Poslední triumf Petrarkův.

Juliu Zeyerovi.

S hvězd zlatý prach na křídla naše kane,
dál nemůžem, zde démantová skála
vše objímá, můj miláčku a pane!«

A Laura jako velká zoře plála,
a Francesco se díval v mraků šeř,
kde v hloubi samá slunce kolovala:

Pak na ty skály, na nichž mnohý keř
plál edenskými poupaty a svítil,
a na ni zas, jež matka, choť a dceř,

Jež vše mu byla, pro niž všecko cítil.
Jak druhdy s jejím jménem v písni hrál,
teď její úsměv jako poupě chytil

A jakby rozdech' růži, jen se smál
a pravil zvolna: ‚Ještě výše, drahá,
a výše zas a výše, k Bohu dál!‘

Když tedy chceš —« a jemně už se zdráhá,
a tísní křídel andělských dál zas
šla cesta jejich. Kam zrak spilý sahá,

Tam květy barev sterých, třpyt a jas,
šli z moře vůně v moře světla spolu
a v moře tónu mísili svůj hlas.

A byli květy dva na jednom stvolu
a perly dvě ve jedné škeble uchu
a jedny rty u mystického stolu.

A nesli se jak chmýří davem duchu,
kam anděl křídlo, pevně kladli nohu,
však bez hmoty v tom safírovém vzduchu.

A měli poznání a vůle vlohu,
co jeden chtěl, to oba chtěli přec
a jedním dechem lkali: Výše k Bohu!

A křídla kde se spletla u věnec,
on zastavil se, bylo mu tak blaze
jak orlu, úzkou jenž opustiv klec

Hřmít může vesmírem na volné dráze,
k ní sklonil se a pravil: ‚Jako pýří,
hleď, v mlhu se tratí ony skalné hráze!

Jak v jeseni, když vítr v astrách hýří
a unáší jich pestrobarvý háv,
že samá květná třiseň vzduchem víří:

Tak opozděných andělu zde dav
se ještě vzduchem nes' — však zanik' v páře
a vstříc jim kynul světla proud a splav.‘

A kol nich rostla záře, záře, záře!
‚Rci, duše drahá, bydlí tam již Bůh?‘
on ptá se, blahem roznícené tváře

Výš pozvedaje. »Ano, snů a tuch
ten věčný Cíl tam bydlí, brzy nám
se zjeví, až vzplá blesky celý vzduch.«

‚A v onom světle bydlí sám a sám?‘
»Ne, miláčku, Smrt u nohou mu sedí
a tiše patří v náruč hvězdným tmám.«

‚Jak, Smrt? Mne lekáš svojí odpovědí.‘
A ona: »Je to jako v žití tady,
Smrt s Žitím z kosmu kolébky vstříc hledí,

Smrt s Žitím spřádají vše světa řády.«
A nežli domluvila, obklíčily
je kolem světla zlaté vodopády.

A z nich zjev kráčel vstříc jim velký, bílý
a kynul palmou. ‚Rci, te Smrt je snad,
z té věru malý strach se v duši chýlí.

To není hrozný přelud, není kat,
děs lidstva, Hellenská báj tak ji snila.‘
A ona s úsměvem všech rajských vnad:

»Tvá píseň,« děla, »tak ji proměnila!«

Abelard a Heloisa

Slečně Marii Kalašové.

Abelard.

V snech mládí chtěl jsem apoštolem býti,
jen vědě žít, jen pravdu věčnou síti,
chtěl předstihnout jsem bakaláře, mistry,
můj oř slul tenkrát syllogismus bystrý,
mé kopí důkaz, štít muj přesvědčení;
nad mitry biskupů výš moje snění
se neslo, v samoty svém bouřném žáru
má kapuce se vznesla nad tiaru
ji zahalivši nepronikl‎ým stínem.
A v jakém nyní živ jsem světě jiném!
Co jsou mi biskupové, mniši, kněží,
co papež sám, stín velký na něm leží,
on Lazar je, neb nezná lásky štěstí.
Co bully jeho? Satan v těžké pěsti
mu sevřel srdce tak, že nemůž' vzpláti.
Já světec jsem a on by se měl káti,
já miluju a tož jsem Bohu bližší.
On rány rozdává — mně láska ztiší
krev tekoucí z nich. Nyní z mojí pýchy
zbyl úsměv dětský: mrtvý jsem a tichý,
sen křídlo mé jest, oř muj vzpomínání:
když v sladké dumě hlava má se sklání
nad tvoji hlavu, anděl sám mne hýčká
a říše má jest dulek tvého líčka.

Heloïsa.

Zde sama dýšu v stínu Parakleta;
jen holubice bílá ob čas slétá
do těchto zdí a vrká na mé římse.
Snad bolestí mých věčný Bůh snad všim' se
a posýlá ji. Snad to tvoje duše.
Jak zachvěju se vždycky v sladké tuše,
když přilétne a na okénko ťuká:
to její peří je jak tvoje ruka,
tak měkké, vlhké, lahodné a sladké.
I sním, jak objetí tvé bylo krátké,
a nechápu, že mohlo býti hříchem.
Co udělali z nás? V tom světě lichém
nám zbyla minulost a upomínka.
To věru Pandořina zlatá skřínka,
však pozvednouti její dno, se lekám.
Dny prchají, můj miláčku, já čekám,
že přijdeš zas jak druhdy, jako dříve.
A nepřijdeš-li, vítám oko snivé
tvé holubičky, jako tvoje vlastní,
a sama ptám se: Jsou přec lidé šťastní,
již milují; lze více v žití žádat,
než v jediného důvěru svou skládat,
než jedinému žít? Spím s tebou v duchu.
Ty's u mne stále, v každém listí ruchu,
ve vůni růží, v červánkovém lesku,
jsi v radosti mé, jsi v mém tichém stesku,
ty's všady, všecko; vyplnil's mé žití
jak světlý stín. Teď na modlitbách dlíti
mně radostí je, neb ty klečíš se mnou.

Tep křídel andělských zní nocí temnou!

Abelard.

Kdož lásku vyznáváte, pojďte ke mně.
Je krásný čas, v kterém je básní země,
v kment jabloňových a myrtových květů
kdy odívá se, smích po jejím retu
kdy bloudí v písni švitořivých ptáků,
kdy slzy blaha tekou z jejích zraků,
tož v perlích křišťálových, horských zdroju,
kdy srdce její v tísni sladkých boju
se zmítá a se pod slavičí peří
dnes ukryje neb v bezu modrou šeři.
Je chvíle svatá, v které sám Buh cítí,
jak dobrý byl, když smyslil první žití,
kdy člověk sáhne k srdci, cos tam zpívá.
Vzduch vuně jest, jak byl by od jakživa
pln duše jasmínové, jež kol těká.
Z bříz míza ve ručejích zlata stéká,
a hlemýžď na přihnědlé olší kůře
se chlubí stříbrem slin svým šedé můře,
jež vajíčka na zlatou jívu klade.
Je láska všecko a je láska všade,
ji vzduchem dýchám a ji piju světlem,
ji vidím v kolách na vodě i v zkvětlém
pod okny štěpu a ji v hudbě slyším,
jež padá s hvězd, jí v hloub se nořím, k výším
jí zalétám, jest ve mně zosobněná.
Když tak ji cítím já — jak teprv žena!

Heloïsa.

Já druhdy jsem ti psala: Ty můj »pane«,
teď hořká slza na mé řádky kane;
neb cítím, že jsem »otče« říci měla,

ba chvěju se a ústa moje smělá,
jež dlouho cud a nesmělost má krotí,
ta dobře vědí, měla říci »choti«!
Však sotva [illegible] můj rozkaz zastře,
již cítím, že jsem říci měla »bratře«!
Tak pochop, a [illegible] tavíně,
co z [illegible] tvojich tiše, s[illegible], sličně
mír dýchá jen a poklid hor a lesů.
Hleď: »Sla[illegible]« jsem podepsala v plesu,
však v tom [illegible] rve mne muka sterá,
já měla asi napsat »tvoje dcera«,
neb tou jsem v pravdě, v myšlence i v duchu.
A zjevit, mám-li pravou srdce tucha,
jež Bohu jen smí býti objevena,
já měla podepsat se »tvoje žena«:
však rozpaky zas tisíc [illegible] pestrá
mne zakřikuje, státi mělo »sestra«,
však vše to marná, prázdná jsou jen slova,
ať každým oka mžikem jiná, nová,
to jediné, v čem všecko, sny i boje,
má láska, vše, to: »Heloïsa jsem tvoje!«

Eon z Hvězd.

— J. V. Sládkovi

agnomen habens de Stella, illiteratus et idiota.

Guill. Neubr. I 1.

Quilibet Christianus teneatur credere se esse membrum Christi.

Ó země dolmenů a menhirů,
na pláni tvé, již večera šer halil,
se slétly čtyři vichry vesmíru
a v chorál děsný jejich huk se valil.

A moře z dáli občas z hluboka
jak trouba soudu posledního znělo,
však slovo spásy s retu proroka
nad živlů vádu jásalo a hřmělo.

Zde v středu gigantických dolmenů,
jež oltáře kdys byly starých bohů,
stál Eon na skráni déšť plamenů
a v štěrku pevně neúnavnou nohu.

Vous jeho bílý, sněžná bystřice,
se míhal tmou ve lehké pohře větru.
»Ó Kriste!« volal, »tvoje lodice
se zmítá dána v špatnou správu Petru!

Co udělali z tvého učení
ti biskupové, modlosluzi, kněží?
Líp zákony tvé chápe kamení
a živlů sbor líp dědictví tvé střeží.

Neb kněžím nestačilo Boha mít,
jenž láskou celý vesmír obejímá,
hned proti němu Satan musil být,
jenž v spárech druhou světa půlku třímá.

Jim nestačila jedné lásky říš,
kde údy vše se v jedno tělo pojí,
hřích vynašli, jsi vinen než to zvíš,
ba než tě počli rodičové tvoji.

A k slávě tvoji, Bože zástupů,
co nadělali stupňů, cest a schodů,
co řádů, mnichů, jahnů, biskupů,
pak prokleli vše, oheň tvůj i vodu.

A přece každý živel svatým jest
jak člověk, jenž v něm přišel ku vědomí,
mé oko svaté jako žár tvých hvězd
a svatý hlas můj jako tvoje hromy!

Pak nadělali přísah, svátostí
a očist, odpustků a marných slibů,
a dogmat moře, ve své moudrosti
zkad vypustili ale rozum, rybu.

A ženu, vásu čistých plesu tvých,
na bídnou proměnili kajicnici,
nad tváří nach jim dražší led a sníh,
nad slzy vášně slzy vpadlých líci.

A vše to spečetili koncily,
pul Bohu, ďáblu půl svět vzdali celý
a v missaly a bible, postilly
vzlet ducha sponou těžkou zamkli smělý.

Já pravím ale: Jediný jest Bůh,
my všickni údy jsme jen jeho těla,
v nás první síly tvorčí žije ruch,
jež světy hřála, moří ňadrem vřela.

My v Kristu byli a on zas je v nás,
vláď otec, syn, teď my jsme říší ducha,
ó slyšte, máte v srdcich světla jas,
svět hledí na vás, poušť víc není hluchá!

Ó pojďte za mnou! Proměníme svět
a zkrušíme ty berly, trůny, mitry
a země vzplane, jeden rajský květ,
jejž neurve víc Bohu Satan chytrý.

On, hříčka kněží, teď se skácí v prach,
jak v tvář mu šlehne čisté lásky světlo,
ó pojďte! Já jsem světlo na vlnách,
jež s hvězdné říše řadou věků slétlo.

V Broceliandy hvozdu setmělém
já slyšel velkou tu zvěst od Merlína,
jenž spí tam v mechu, v dubu setlelém
a jako jiskra doutná, uhasíná:

Však větrů tahem náhle oživne;
když příbuzný duch přiblíží se k němu,
on pohne se, dub snětí zakývne
a rozhovoru vzdá se tajemnému.

On mluvil se mnou v svitu měsíce,
hvozd nesměrný spal obzor celý plně,
spal květ i svět i travin směsice.
i vlna v spaní tulila se k vlně.

V tom tichu Merlinův dub tajemný
se zachvěl, jak se chvějí mrtví v hrobě,
a rozšuměl se v nářek dojemný,
v své kořeny chyť moje skráně obě.

A v ucho moje šeptal: Roku řad
své tajemství zde úpím v lesní tiši,
však dále táhne hvězd stříbrný chlad
a trávy stvol ří klidně k nebes výši.

Toť ono moje děsné tajemství,
jež zašeptal jsem Vivianě v ucho,
a zakleto zde tělo mé se chví
a k pláči mému vše tu mrtvo, hlucho.

Ty, synu hvězd, je zamkni v srdce své,
jím světu nová lásky říš se chystá,
nás velký Bůh na srdce svoje zve,
jsmeť všichni údy jeho syna Krista.

Jdi jménem jeho a nechť stejná zášť
v prach deptá tě, ty vzdej se k světa spáse
v své nesmrtnosti zahalený plášť,
syn hvězd se jistě vrátíš k hvězdám zase!«

Tak Eon volal z noci do rána
a větry ztichly, rozstouply se mraky,
tříšť jejich jako blesky strhána
v svět propustila slunce zlaté zraky.

On mezi dolmeny a menhiry
stál s berlou sám a křičel na vše strany:
»Již věříte, jste všickni bez víry,
jen u mne spásy jsou a lásky brány!«

A rybář, jenž spěl k moři s vršemi,
a pastýř, jenž tu brav a skot si hlídal,
se rozsadili kolem po zemi
a tázali se a on odpovídal.

A rostl dav jich z jitra k poledni,
co písku v moři víc jich, víc a více,
a k večeru, než přišel poslední,
již na počet jich bylo tři tisíce.

»Ó bratři,« Eon děl, »již Kristovy
jste údy, kterak mám vás jmény zváti?
Zřím na všech čele plamen nachový
rybáku, apoštolův, nocí pláti.

V své srdce všecky lásky závorou
já tiskna na srdce vás Kristu kladu,
vy láskou odění a pokorou
teď zahájíte novou světa vládu.

Pryč s jmény, které na křtu dali vám!
Co Petr, Jehan, Iltud, Cadoc, Beda?
ty Moudrost sluj, ty Lásky věčné Chrám,
ty Opatrnost, a ty Soud, ty Věda!

A nyní v pochod! Pějte lásky zpěv,
jenž okřídlené duchy dělá z duší
a vichrů úpění a moří řev,
a lidské záští hlas nás nepřehluší!

Pán volá nás, on srdce naše stisk'
v své dlani jako horský křemen tuhý,
ó hleďte, by z vás jasný paprsk trysk',
ó zdrťte pýchy a sobectví kruhy!«

Tak valili se jako spousty vod,
když tají na hor štítech z jara sněhy,
že zdálo se tu, celý lidský rod
se vydal v pouť, řek zaplnili břehy,

Pláň oživili, do vsí zasáhli
jak mračno kobylek a rostli stále,
kde hrad, před nimi mosty vytáhli,
však oni valili se dál a dále.

A bretónští se lekli baroni
a na svých křeslech bledli biskupové,
a brzy meč o štít již zazvoní,
vymýtit z kořen kacířství to nové.

Pán s biskupem své dali žoldáky
a baron Tellmark stal se vojska vůdce,
na blázny ty, na chlubné žebráky
táh' s vojskem a chtěl utkati je v půtce.

Však Eon pravil k davu: »Lide můj,
tam pouze spěj, kam dráha mléčná kyne,
čím tobě meč, tvá spása Bůh je tvůj,
kdo bere meč, víš, ten od meče zhyne!«

— Však táhne vojsko Tellmarkovo již
(děl kdosi z davu), baroni s ním čelní
a kněží jsou. — »Ty jim se postavíš,
co mohou nám, vždyť my jsme nesmrtelní!

My klidně květ ve vlasech, na rtu zpěv
je s hlasným aleluja! přivítáme,
my děti míru — co nám boje řev,
říš ducha novou ve svých srdcích máme!

»Co s válkou, to je Satanáše síť,
by proti Krista tělu zuřil zchytra,
on roztáh' ji a zatáh' rázem niť,
však co nám boj, co včera, dnes a zítra?«

A byl to pohled čárný, báječný,
tu kopí les — tam ňadra bez pancíře,
tu vášně blesk — tam zástup netečný,
jen skalopevný v nezlomné své víře.

Tam přílbice — zde květy ve vlasu,
tam na rtu povel k boji — píseň tady,
tam tisícové lítí k zápasu —
tu apoštolu zpívajících řady.

»Říš boží na netečný nesem svět
a světla jiskru v chaos temné noci!«
— A »Bijte do nich!« tomu na odvet,
«však bláznů tlum ustoupí brzy moci.«

Boj divý vzplál a nevídaná řež,
vše zbito záhy, skorem bez odporu,
a k hvězdám čněla mrtvol strmá věž
a vojsko vracelo se do táboru.

Jen baron Tellmark nešel, zůstal sám,
kde viděl zuřit nejstrašnější vřavu;
hle, mrtvý Eon zbodán ležel tam,
on k němu klek' a uříz' jemu hlavu.

Ji k sedlu přivázal za dlouhý vlas
a k zámku otcu svojich v let se pustil,
kůň dal se v cval a hnal se ráz a ráz
a hlavy vlas o třemen divě šustil.

A posupný stál na pravici les,
pruh nebe za ním červánků zryt blesky,
kraj s bojištěm, pláň, lnoucí do nebes,
vše ráz to mělo gigantické fresky.

Nad hlavou barona se vznášel sup,
slít' bleskem ob čas a chraptivě hýkal,
snad Tellmarkovi záviděl ten lup,
jenž v kaluž bláta kaluž krve stříkal.

A krev se v těžkých kapkách řinula
na sedlo, řemen, střemen, na ostruhy,
a cesta úvalem se vinula,
tam zámek, slyšel z dálky kvasit druhy.

Zpěv divý duněl síní kamennou.
Všech baronů květ seděl na terase,
sem doléhal řev manů ozvěnou
a ret se klidně stápěl v hypokrase.

V tom vrazil Tellmark, na stul mezi ně
jak balvan Eonovu hodil hlavu
»Zde doplněk je k vaší hostině!«
A smích a jásot zazněl v drsném davu.

— Jest mou! křik' jeden, v boje zátopu
já mrštil po něm kopím, mou je přeci,
ji pověsím si doma u stropu
na postrach dětem ve železné kleci!

»Ne, jesti mou!« v to zařval tučný mnich
a v jazyk, jenž z úst zkrvácených čouhal,
hřeb ostrý vrazil: »Tu máš za ten hřích,
že's církvi Páně, biskupům se rouhal!«

Krev černá tryskla mezi víno, krev
se smísila na kamenném jich stole,
však Tellmark překřičel všech divý řev,
chyť hlavu za vlas a se rozhleď v kole.

»Mou zůstane!« on děl; »že hvězd je syn,
nuž uvidíme, kdo se hlásí k němu!«
Šel na kraj terasy, tam bezdna klín
hle, otvírá se mozku šílenému!

»Chtěl ku výši a půjde v hlubinu,
kde vlk jej rozhlodá, sup lačný s rysem,
chtěl na skráni jas hvězdných rubínů
a nyní musí spokojit se s hnisem!«

A kolem pěstě vlasy otočil
té bledé, děsné, umučené hlavy,
a ku terasy římse přiskočil
a ukláněl se níž nad jícen tmavý,

A mrštil hlavou v propast, šlechta níž
se sklonila, však náhle děsem vzkřikla —
ne v propast, v azur tryskla hlava výš
a jako hvězda ve hvězd moři znikla.

*

Cid v klidu.

Přijel král do Saragossy,
bylo hluku, bylo slávy,
tlačily se dohromady
měšťáku i grandu hlavy.

Ze všech kašen na náměstích
místo vody víno teklo,
trouby zněly, bubny hřměly,
řek' bys, že to hřmotí peklo.

Na radnici tam se sešli
Hispanie bohatýři,
hidalgové, alkadové,
biskupové, kavalíři.

Připíjeli při fanfarách
králi, jenž jak slunce svítí,
kterým křesťanský svět trvá,
před nímž Bůh se malým cítí.

Připíjeli při fanfarách
královně i infantovi
a plýtvali stejně vínem
jako pochlebnými slovy.

Kde je Cid? — Proč není tady?
Vzpomněl král si nenadále.
Kde je Cid? Zní po nádvoří.
Kde je Cid? To hlučí v sále.

A don Fadrik, který toužil
zavděčit se svému králi,
na kůň sedá, z města letí,
za ním prach se mrakem valí.

Letí k dvorci s věží zpustlou,
Cid kde o samotě žije,
klepá — a pak rychle na dvůr
v dum, jenž břečťanem se kryje.

Hledá Cida. Ten je v stáji,
Fadrik divné vidí věci,
Cid jak svoji Babieçu
hladí po šíji a pleci,

Oves kterak pěkně míchá,
ze žlabu jí píti dává,
hovoří s ní jako s děckem,
líbá ji a poklepává.

Fadrik zvěst svou vyřizuje
dvorně, přívětivě, hladce,
ale Cid však odpovídá:
»Nemohu, mám mnoho práce.

Nemohu, kůň, který v bitvách
nes' mne k vítězství a slávě,
zaslouží též trochu péče,
by si oddech' po té vřavě.

Nemohu, tam vlaštovici
divá bouře hnízdo smetla,
třeba nyní, pode krovem
by ji dlaň má nové spletla.

Nemohu; dav chudých čeká,
jimž král válkou vyrval chleba,
oř mů, lid můj, vlaštovice,
ale král mne nemá třeba.

Polnice až zazní znova,
budu první na svém místě,
první v bitvě, první na smrt
chvátat budu dozajistě.

Ale v míru chci mít pokoj,
jdi, to vyřiď svému králi,
chvíli klidu Cid že sobě
dvorní falší nepokalí.

Nad fanfary, nad přípitky
dražší řev mi Babieçy!« —
Fadrik zmaten chvátal, králi
vše ty divné řekl věci

Zasmušil král hrdé čelo
a pak pravil k všemu lidu:
»Milý Cid náš svým je vždycky
jako v práci, tak i v klidu.«

Pietro Damiani.

Otakaru Mokrému.

Duch pravil k němu:

»Hyne církev Páně
a musí zhynout, neb na každé straně
jí stojí Satan místo archanděla
a v ucho co jí šeptá, ona dělá,
a papež ztratil dávno Petra klíče.
Hřích vévodí a sluzi jeho chtíče.
Ctnost halí tvář svou těžce zahanbena.
A kdo tím vinen? Žena, žena, žena!
Jí otráveno ctnosti svaté símě,
jí biskup od žaltáře holé týmě
uklání v lůno nevěstky, jí hada
plod kletý světu vrácen, duší stáda
do pekla brány bičem vášně honí
ten úsměv její, který stříbrem zvoní
a pod nímž hnije polovička světa!
Nuž proti ženě vstaň, jeť ona kleta!«

A Petr povstal, chudý mnich a prostý,
a zmořen modlitbou a zmořen posty
šel za svým cílem: spasit církev Páně.

Dost dlouho chladnou dlažbu v Avellaně
svých kolen barvil krví, nyní k činu
se vzchopil, dosti dlouho živ byl v stínu,
i vyšel jako slunce v mlze rudé.
A kázal. Nejdřív lákal k sobě chudé
a proti kněžím, kteří měli ženy,
své výmluvnosti ručej rozbouřený
obrátil divě, nemluvil, však hřímal.
Děs preláty a biskupy vše jímal
a s žoldáky šli často proti němu.
Však lid jej chránil proti všemu zlému
a byly často hádky, seče, půtky.
Leč děsný mnich své výmluvnosti důtky
tím výše napřáhal, čím odboj věčí.
Měl oheň apokalypsy v své řeči
a nahé meče odplaty a trestu.
Bos, provaz na bedrách, se blížil k městu.

*

Jak ručej proutím sobě cestu klestí,
se davem lidu prodral na náměstí
a ruce roztáhna nad svojí hlavu
tu začal řeč ku ztišenému davu:
»Vy, z chrámu Páně již se ubíráte,
o jeden stupeň k peklu více máte,
neb kněz, jenž oběť nejsvětější sloužil,
je ženat, v noci hříšné tělo ploužil
ve slastech Sodomy! Jen duše čistá
smí v prsty tělesné vzít tělo Krista.
Co vaše koncily a co vše bully?
Toť meče, jež jste v svou obranu skuli
ať v Avignonu nebo ve Triburu.

Mne neváží. Má duše touží vzhůru
a duše mnichů, opatů a kněží
jen v bláto zpět do zatracení běží,
kam ďábla vnadidlo je láká: žena!
Dnes ženou církev boží potupena.
Toť z ráje had, vnadidlo arciďábla,
jímž síla církve víc a více slábla,
až posměchem se nevěřícím stala.
Dnes v postel ženy tvrdá Petra skála
se změnila, jeť žena pijavice,
jež tím víc ssaje, čím jí dáváš více,
jest duší jed, meč srdcí, vlk a sova.
Byť deštěm síry byla moje slova,
já nemluvil bych, ale ohněm krátce
bych vrh' se na kláštery, na paláce
a druhou Gomorrhu bych rozžal světu.
Ó vstaňte, vstaňte, vstaňte, orly v letu
ať zahanbíte a v divosti supy!
Nuž vrhněte se rázem na biskupy,
na Beliala nevěstky — jich ženy!«

Tak Petr kázal. Biskup ze Sieny
byl jiného však mínění a dráby
lid rozehnal, jenž v odporu byl slabý,
a Petr sotva unik' v boji lítém.
Prch' z města, za ním smečka v honu hbitém
sta mečů nahých, sta vzepjatých ramen,
kam nedostačil oštěp, stačil kámen,
i hnali jej jak jelena psů smečka.
Však noc již tu a stínů její vlečka
na pole padla, doliny a nivy:
i zarazili hon svůj prudký, divý
a přiznali se, že jim Petr zmizel.

*

Ten hořký plod své horlivosti sklízel.
Paď v rokli, nad níž stromů hustá řada
se tměla. Ležel na dně. Z těla vláda
mu prchala a vědomí s ní z duše.
Jen ve snu slyšel, jak tlum ořu kluše
vždy dál a dále nad ním. Slyšel, hlasy
jak ztrácely se, hledali ho asi,
pak zaklení a ticho noci pusté.
A z lesa nad ním černé stíny husté
se skláněly a sahaly mu v nitro:
paď v těžkou mdlobu — —

Růžové kol jitro
lem skály zlatilo, když k sobě přišel.
Zas v polosnění různé hlasy slyšel,
však jinak zněly, ne tak drsně, divě.
Chtěl oči otevřít, však nemoh', snivě
hlas měkký ve ostatní hovor splýval,
však nemluvil, jen jako z dálky zpíval:

»Sotva se na trávě zaleskne rosa,
u mého okénka maličký pták
klepá a žebrá o zrníčko prosa,
upírá ke mně prosebný zrak.
Nu tak, nu tak,
jsem prostá dívka, chudá a bosa,
však nesnesu nikde bolest ni mrak.

Sotva že slunce šlehne v skal prahy
na mojim okně chudičký květ,
prosí a žebrá o kapku vláhy,
otáčí ke mně žíznivý ret.

Nu hned, nu hned!
Všecko dám každému ráda a záhy,
jen když je veselý krásný ten svět!«

Cos divného v tom prostém zpěvu znělo.
Mnich nazveď se a přejel dlaní čelo
to bylo vlhké; prohleď, viděl krví:
chtěl vstát a kles' a z lesa nápěv prvý
sem opět zvonil, laškoval a jásal.
Zem byla rájem: každý keř květ střásal,
svit slunce zlatý ležel na kamení
jak tisíc prstenů, a ptačí pění
se z lesa ozývalo v píseň tuto.
Tak divně bylo srdce mnicha tknuto,
chtěl vstát — pad' opět celý zkrvácený.
Zas oči v mdlobě zavřel. Tělo ženy
v tom nad ním sklonilo se. Dívka mladá,
vlas černý z šátku rudého jí padá
kol penízků spjat třísní třepetavou,
jež leskly se a hrály její hlavou
a čílko snědé v nich se kmitlo lunou
a z ústek zvonilo to sladkou strunou:

»Nu hned, nu hned,
všecko dám každému ráda a záhy,
jen když je šťastný krásný ten svět!«

Pod jejím dechem otevřel mnich oči,
i bylo mu, jak náhle zmij když skočí
vstříc poutníkovi; trhnul sebou zpátky.
Zda pokouší jej démon? Však zpěv sladký
mu rozvazoval srdce krunýř tuhý.
Hleď kolem sebe. Viděl její druhy,

kejklířů chasa, jež bloudila krajem
nad rokle této tábořila krajem,
tam vozík jich, ve trávě ženy jedí
a děti skotačí, u mezka muži snědí
cos hovoří. V čí padl nyní ruce?
Chtěl povstat, prchnout, ale bolest prudce
jej sevřela, a byl by padl v kámen,
leč chytlo jej dvé měkkých dívčích ramen
a oči dvě naň zřely ve soucitu.
Ó jak se leskly, jako na pažitu
se rosa leskne, o níž právě pěla!
Krev stavila mu hrnoucí se z čela.
Pryč, démone! on vykřik', v sírném dešti
»Bůh zatop tebe!«

— Ubožák, jak třeští,
pojď, Battisto a pomoz mně!

Hlas její
on ještě slyšel, mdloby pod peřejí
pak vědomí mu přešlo zas a síly.
Jej kejklíři v svůj vozík uložili,
a dívka strhši s čela šátek v chvatu,
šla tam, kde ručej zvonil o skal patu,
jej smočila a kol hlavy mu kladla.
V té chvíli v rokli tlupa vojska vpadla,
žoldáci biskupští . . .

»Ba, zde se ztratil!«
děl jeden. — »Pochybuju, že se vrátil,«
děl druhý. — »Hle, tam tuláků sbor leží;
jich zeptáme se!«
A dva k vozu běží.

»Sto dukátů, kdo o mnichu nám poví!«

Vstal Battista, byl dojat těmi slovy,
leč dívka v tom jej stranou stiskla prudce,
že mlčky seď zas, roztáh' obě ruce
a hlavou kroutil jak ten, kdo se diví.
»Ten sotva, pánové, již bude živý,«
děl druhý z tlupy, »les je vlků plný
a prudká bystřice má zrádné vlny,
noc slepá, pro oběť má očí tisíc!«
A dívka, zlekaná se v hovor mísíc,
též svědčila. I odešli. Jak děcko
pak smála se

Mnich uvnitř slyšel všecko.

*

A léta prchala jak voda v řece.

Co chtěl mnich prostý, to docílil přece,
neb církev železnými vládla pruty
nad celým světem. Idol nepohnutý
na trůně papež seděl v Římě pevně
a lidský duch se svíjel, třásl hněvně
svým poutem, ale otřásal jim darmo.
Král, císař, baron, každý klaď se v jarmo
těch zlatých klíčů. Mnich vláď všemu světu,
vše rozšláp' v květu a vše srazil v letu
a kacířství a bludy větřil všady.
Dnes kardinál byl Petr, nad zlořády
vláď tuhou berlou v Ostii, však vlivem
byl vlastně duší v těle církve živém,
on dosazoval papeže i krále.

Kdys přes náměstí nešen nenadále
se musil zastaviti, pálit měli
tam čarodějku, proces čet' on celý
a podepsal, teď rozpomněl se na to.
Chtěl kynout žoldnérům. V tom slunce zlato
již skalil kotouč dýmu černotmavý
a plamen trysknul. Petr nezved' hlavy,
leč plamenem cos jako píseň znělo,
i naslouchal a srdce v něm se chvělo:
sen minulosti jeho duší táhnul.
On s tvrdou duší z nosítek se nahnul
a naslouchal, tak zpěv mu v nitro sáhnul:

»Sotva se na trávě zaleskne rosa,
u mého okénka maličký pták
žebrá a prosí . . .«

Jek trub, hrom bubnů padl v tuto píseň.
»Chci k hranici!« on křik', však lidu tíseň
tu stála jako zeď a nehnula se.
A zpěv zněl zas, co bylo v onom hlase,
on cítil jen a slza v jeho řase:

»Nu hned, nu hned,
všecko dám každému ráda a záhy,
jen když je veselý ten krásný svět!«

»Zpět, dave! Pusťte! Zhasterychle plamen!«
Však darmo volal. Tisíc hlav a ramen
se tmělo před ním v jásotu a bouři,
a bubny duněly. — Pár kroků dále v kouři

a v žáru hynula a umírala,
jež druhdy nezištně mu život dala.
A tvrdý kněz paď v nosítka svá, v nachu
skryl tváře bledé úzkostí a v strachu,
a v oku, v němž kdys Říma síla bleskla,
se nyní velká, plná slza leskla.

Stráž před palácem Tamerlana.

(K obrazu Vereščagina.)

Jsou uzavřena vrata
a němá jako hrob,
chví záře slunce zlatá
se v lesku jejich zdob
a srší samé blesky
přes kruhy, arabesky
na mramorové desky
těch mlčenlivých kob.

Stráž dvojí u nich stojí
jak duby z Kavkazu,
po uši v plné zbroji
dbá věrně rozkazu,
jak vbita v zem, se nehne,
a sotva bunčuk sehne,
když slunce dlažbu šžehne
svým deštěm topazu.

Po boku křivá, tenká,
ve pochvě zářící
se houpá damascenka
perletí jiskřící,
toul přeplněný šípy,
z nichž jed a zhouba kypí
a pasu dlouhé cípy
zas květů směsicí.

Luk těžký dlažbu tříská,
jak s paží visí jim,
na rameni štít blýská
svých hřebů svitem mdlým,
a bunčuk v pravé dlani
s pík dlouhých v tichém vlání
nad turbany se sklání,
nad obličejem zlým.

Zde stojí vždy a mlčí
ve slunci, v záři hvězd
žhnou zraky jejich vlčí,
u stop těch tajných cest;
víc mysl, než ví, hádá;
slyš! Vzdech a křik a váda,
teď temně cosi padá,
a opět — ticho jest!

V tu bránu knížat davy
na hrdle s řetězem
šly, Timur v lesku slávy
nad nimi vítězem,
a podél jeho dráhy
dál Kirgizové, spahi,
meč třímajíce nahý,
hruď krytou železem.

A v půlnoc opuštěnou
těm zlatým ku vratum
sem s dívkou uloupenou
se přihnal jezdců tlum;

vlas větrem plál a cizí
vnad sterých půvab ryzí,
prs vydobyl se z řízy
a výkřik děsu rtům.

Pak mufti vyšel starý
z těch zasmušilých bran,
ve zraku zhaslé žáry,
na prsou jizvy ran,
růžence korálová
skrz prsty zrna znova
propouštěl šepce slova,
jež káže alkoran.

A ticho, palác dřímá,
v něm vladař spí i rob,
i jeho stráž děs jímá,
taj vládne šerem kob.
Koberci zločin chvátá,
msta za ním tiše, svatá!
Jsou uzavřena vrata
a němá jako hrob!

Spravedlnost.

Vrh' na zem Amru hůky jantar žlutý,
stráž kázal zdvojit u haremu bran,
pak dlouho seděl těžce zadumán,
zrak vnořen v sorbet posud nedotknutý.

Pak za nadra sáh' ve divokém chvatu
a vytáh' prsten. Jak v granatný plod
had dvojklaný a tenký jazyk vbod',
vryl na něm zlatník maurský do achatu.

Ten prsten, povolán byv k Tamerlanu,
ve přátelství a shody věčný znak
dal synu chana. Včera jeho zrak
jej našel v haremu a u fontanu.

Tam na dlažici mramorové svítil.
Jak přišel tam? To jistě chanův syn
se vplížil v harem jako noční stín
a tam jej ztratil. — Amru prsten chytil

A prohlížel jej, nemůž' taký druhý
být pod sluncem, jak ten, co před ním plál.
Byl tady, ale s kterou z dívek spal,
o kterou zloupil Besarabské luhy?

Či s dcerou Uralu či Numidie
či s Maurkou, jejíž vlastí Gibraltar?
Či s židovkou, jejíhož oka žár
blesk do zraku a jedy v svaly lije?

Ó jistě byl tu — prsten hle to praví!
U fontanu spal této noci dnes
a kroužek zlatý s prstu se mu svez',
ať plavý hladil vlas anebo tmavý.

Je třeba ve všem spravedlivý býti!
a kynul eunuchům, šept' slova tři
a vyšel vítěz v myšlének svých při,
za tygry do pouště se honbou řítí.

A když se vracel, eunuch otevírá.
Kol fontanu tam leží tři sta žen,
tu hnědý prs, tam bok plá obnažen
a mlčky eunuch s meče krev si stírá.

Svit luny padá kol na mrtvá těla.
V tom vešel otrok, čelem o trůn bil:
»Ten prsten, pane, v ryby břiše byl,
již včera k obědu tvá velkost měla!

Moudrost života.

Frant. Heritesovi.

Vezír Džafar, velký v bitvě jako v radě,
procházel se jednou ve palmovém sadě
mezi řadou broskví, mezi ananasy,
datlemi a fíky. Slunce zlaté jasy
hrály v bílém písku, na trávě i květu
tisíce duh tkaly v kapky vodometu,
který z tlamy zmoka pod velkými listy
tryskal v modrý blankyt zářící a čistý.
Tmou rozlehlých, starých, majestátních cedrů
mramorový palác kmital v denním vedru,
hořel celý jako velký bílý plamen,
okna jeho plála, každé drahý kámen.
Lesk a píseň všecko, kam vkročila noha.
Svět byl kolem jako velký zázrak Boha.
Džafar hleděl, v písku jak si hráli ptáci.

V tom na stezce stáli před ním jeho žáci,
na svých ňadrech ruce skřížili a hlavu
ukláněli: »Odpusť zvědavému davu,
spor vznik' mezi námi, máš rozhodčím býti;
pověz, zdali dobrem aneb zlem je žíti!«

Džafar překvapený hleděl k zemi chvíli.
Než však odpověděl, Juzuf mluvit pílí:
»Darmo, řek' jsem, vy se k mistru ubíráte,
jeho náhled já jsem slyšel častokráte:
život že je bídný, že je zlem, že raní
tam, kde nejmíň myslíš, zrádně, z nenadání.
Ano, není tomu příliš dávno, všecku
slávu jeho výše necenil než pecku,
kterou z broskve vyndá, jejíž ostrou hranou
zranil dásně sobě a již hodil stranou.«

»Viď, náš mistře drahý, že to pravdou není!«
na Juzufa soptí druzí rozhorlení.

Ale Džafar vážně sivou kývá bradou,
oko těká sadem, dlouhou žáků řadou
a pak odpovídá: »Nelhal Juzuf, druzi,
není tomu dávno, tímto sadem v chůzi
utrh' jsem si broskev, divě nedočkavý,
zabořil jsem zuby v její purpur žhavý,
příliš divě, takže zraniv ústa sobě
mrštil jsem jí ve prach, rozlícen, v té době
přírodě jsem klnul, která plodem dráždí,
láká sladkou šťavou, vnitřkem raní, vraždí
a dar její s žitím pak jsem porovnával.
Brzo ale prchnul hněvu první nával
a já viděl, člověk je-li spravedlivý
v žití, nepostačí zkoumat jeho divy,
že jak tvrdá pecka tají sladké jádro,
ruda zlato, vodu skalin tvrdé ňadro,
tak i život lidský přes veškerou zlobu
v jádru svém je dobrý od kolébky k hrobu.

Život celý broskev s usměvavou tváří,
mladost, její maso šťavnaté, jež září,
uvnitř pecka tvrdá, dospělý věk muže
drsný, ale blah, kdo rozluštit jej může,
najde jádro sladké, stáří shovívavé,
moudré, nebem dané, vlídné, štěstí pravé.«
Při tom utrh' broskev, sobě pecku nechal,
maso žákům podal, do paláce spěchal.

*

Prchly mnohé roky, prchly jako v chmuru
ptáci když se tratí; na hedvábnou šňůru,
již mu kalif poslal, velký Džafar hleděl.
Iblis, anděl smrti, na prahu již seděl.
Žáci kolem stáli v mlčení a pláči.
Džafar pozved' hlavu: »Nu, jak Allah ráčí,
zkušenost to častá, ovšem že dost smutná,
však mé pecky jádro příliš trpce chutná!«

Flagellanti

Jar. Gollovi.

Svět stár je už a říš tvá blízko, Pane,
svět hyne jako loď, jež práchniví,
krev tvoje darmo s kříže Tvého kane
a nikde pták se snítkou olivy!

Jsme zatracení, kletí, zaprodaní
od narození v hříčku Satana,
jak v noci krčmou zní kol děsné lání
a clona Tvého chrámu zdeptána.

Jen málo je nás vyvolených z davu,
již víme, známe světa blízký skon
již pod popelem ukláníme hlavu,
nás málo — zatracených legion.

Kde andělé jsou Tvoji, Hospodine?
před tváří světa tvář svou zakryli,
svět opilec je, jenž se v propast šine,
hráč o věčnost na prahu mohyly.

Kdo rozvažuje dnes, na Olivetě
co vytrpěl jsi úzkostí a muk?
Kdo za tebou jde cestou kříže v světě,
kdo na něm čítá tvého srdce tluk?

Jsou zatracení u oltáře kněží,
jsou zatracení soudci v taláru,
jsou zatracení, kdo spí a kdo běží,
již korunu ctí, již ctí tiaru.

Jsou zatracení, kteří v pýše nohu
a zpupně kladou lidu na šíji,
vzdech trpících se vznáší nad oblohu
a krví rudnou kraje hostií.

Je všecko kleto, víno ve kalichu
a korouhev a kříž a patena,
vzdech, z ňader jenž se dere v chrámů tichu,
i jásající zvonů ozvěna.

Vše v zmar se řítí. Na pokraji hrobu
svět čeká — papež neví sám, kdo jest,
nejstarší říše cítí pád a mdlobu,
jest prázdným zvukem ctnost a cud a čest.

Ó dopadejte, rány našich biču,
ó derte bedra, paže, prs i bok,
vy lovci hříšných myšlének a chtíčů,
jež číhají kdes v taji na útok.

Ó dopadejte, rozderte v krev bedra,
jen andělé se skryli v důtek šleh,
by milost boží veliká a štědrá
se rozlila všem v srdce záhybech!

Ó dopadejte v křiku, zpěvu žalmu,
čím silnější, tím lepší duši lék,
z muk vašich zříme vyrůstati palmu,
jež chladí v žáru palných myšlenek.

Ó dopadejte, šleh váš ten je rosa,
to očistce jsou žárné plameny,
tím každým smrti otupí se kosa
a otevrou se ráje prameny.

Teč, krvi černá, po zádech a pleci,
ty maso hříšné, v cárech dolů vis,
rozbijte mříže úzké duše kleci,
na ranách hlodej hmyz a val se hnis!

Měl Kristus větší. Bijte, pějte díky,
ať přehlušíte zvonů hlaholy,
ať tváře všech jak šat je Veroniky,
ó bijte, bijte — však to nebolí!

Buď sláva tobě, na výsosti Pane,
svět stará loď je, která práchniví,
krev, která řekou z mojich beder kane,
snad sláká ptáka s větví olivy!«

*

Tak zpívajíce vtáhli v bránu města
příšerný zástup mužů, dětí, žen,
se bičovali, kudy šla jich cesta,
a každý s dutkami a obnažen.

A zvony zněly, svíce plápolaly
a s údů tekl horký krve nach,
na prahu domů staré ženy stály
a závrať jala všecky, děs a strach.

A nevěděl kněz, co má říci k tomu,
jak zmaten za nimi zřel primator,
jak v pevnost zamk' se za zdi svého domu
zchytralý měšťák, ale žalný chór

Zněl ulicemi, dral se okny, zděmi!
»Svět, Pane, loď je, která práchniví,
jsme zatraceni s dětmi svými všemi
a nikde ptáka s větví olivy!«

Zněl po náměstí a zněl po nádvoří,
v to dopadání důtek, kvil a vzdech:
»Tvá říš je blízko, starý svět se boří!«
A nové rány kvil a vzdech a šleh.

Kdo věřil, rychle bibli otevíral
neb svojich dědů starou postillu,
zpěv z ulic zněl sem a nad stolem zmíral:
»Svět starý již se mění v mohylu!«

A bázlivě se stočil pod podloubí
do krčmy mnohý starý nevěrec,
tak divně dotkla se ho ta zvěst zhouby,
ač nevěřil — on zachvíval se přec.

Leč krčma prázdna jako po vymření,
kde děvče, které druhdy štípal v líc? —
Jen z ulice zní chmurné žalmů znění
a rány důtek hustší víc a víc . . .

»Je všecko kleto, víno ve kalichu,
ten, který krájíš a pojídáš chléb;
sám arciďábel šklebí se v tvém smíchu,
jeť domem jeho družiny tvá leb.

Ó dopadejte, rány, bez milosti,
čím větší, prudší je váš lijavec,
tím spíš Bůh obměkčí se na výsosti
a rány svoje otevře nám přec.

A jejich krev se s naší krví smísí
a svět se omyje v té krvi zas,
a holubice čistá, jak byl kdysi,
zas vzlétne v azur, hvězdy, život, jas!« . . .

A brzy celý tábor na náměstí
je rozbit v lesku smolnic krvavých,
žoldáci městští darmo sobě klestí
v střed jeho cestu, holohlavý mnich

Na sudu stojí, jako z kazatelny
do davu hřímá: »Na kolena, v prach!«
a nahý po pás, k sobě necitelný,
se šlehá, až se ztápí v krve nach . . .

A ruka, která kladivo dřív nesla,
ta trhá s těla poslední svůj šat,
jež vedla pluh a řídila běh vesla,
ba ve slzách sám stojí v stínu kat.

A ženy pláčí a za důtky prosí
a bičují se v divém nadšení,
tu ňadra, živůtek jež stěží nosí,
jež zvykla sladkých vzdechů vlnění,

A jiná, z kterých ještě pilo dítě, —
vše zdráno v krev, jež teče prameny. —
Ó rána každá trhá ďábla sítě
a hasí pekel žhavé plameny!

A v usedavém nářku, štkání, pláči
jde měšťan, kněz a žena, dítě, kmet,
v průvodu dálném táhnou za mrskači,
co majetek jim — kam jdou, co jim svět?

V krev tekou horkou horké slzy jejich,
za nimi pusté město mizí v tmách,
plá západ stopen krve ve ručejích,
jak tam by planul jejich krve nach.

Dum prázdný je, krb bez plamene čeká,
kolébky zejí — opuštěn je práh,
pes hladový jen na náměstí štěká
a jen to nebe plane v krve nach.

A v kouři, dýmu, který kolem vane,
zní příšerný ten nářek truchlivý:
»Svět starý je a říš tvá blízko, Pane,
a nikde ptáka s větví olivy!«

Faust v Praze.

Al. Jiráskovi

V staré krčmě na Šmerhově
divný mumraj, divný ples
doktor Faustus z Wittenberka
studentům všem strojí dnes.
Zastavilť se v Praze letem
na své bludné pouti světem
do italských smavých niv;
na koleji ráno mistry
v syllogismus zapřed' bystrý,
učenosti pravý div.

Na večer pak celou kolej
zval na Šmerhov k večeři,
co tu vína, medoviny,
ani krčmář nezměří:
Faust v studentů seděl středu,
řečnil vychvaluje vědu
a pil v její vznik a zdar,
mnohému až bakaláři
slza po vyhublé tváři
vousem tekla ve pohár.

»Věda — žena nesytná,
člověk, věčný nedouk,
čím víc dáš ji, tím víc ssaje
šíje tvé i mozku tuk.
S magií však alchymie,
v té se jádro všeho kryje,
toť je dívka, vzlet a skok!
Dělá zlato, číší blyskne,
a již zasvěcence tiskne
kyprých děvčat pružný bok.

Těm se oddá, kdo chce záhy
s dobrou jen se potázat —
jejich mistr chci pár kousků,
přátelé, vám ukázat:
rozumějte jenom žertu,
nemyslete, že hned čertu
propadnete duší svou,
všecko v světě stojí šprýmem,
průpovídky hladkým rýmem,
syllogismu bystrou hrou!«

A jak v sklepě Auerbacha
začal kejkle provádět,
krčmářova kredenc v koutě
na velbloudí rostla hřbet,
samy z pochev letly meče,
z děr ve stole víno teče,
při hlaholu dud a trub
komínem i oknem letí
na sudu a na koštěti
Lilita a Belzebub.

Židle chodí s lidskou tváří
s velkým břichem sem a tam,
konvice se staví samy
na police černý trám,
tři sta koček, jen to blysklo,
okny na ulici trysklo,
sklo však celé nad úběl,
krčmář, jenž sem strčil hlavu,
dívaje se na tu vřavu,
rázem uši oslí měl.

Dvanáct bilo. Hluk a povyk
přešel v teskné mlčení.
Faust dí: »Nyní ukážu vám
vrchol svého umění,
předvolám vám duši lidskou,
čistou, pravou, etherickou,
spjatou pouze v stínu tvar,
nebude to lstí a klamem,
Albert Magnus s Nostradamem
zřel ji tak i Abelard.

Na protější stěnu chvatně
velké plátno napíná,
muří nohy kreslí vzduchem,
kruhů tlum se protíná,
magická kol táhne kola
a pak velkým hlasem volá:
»Vzhůru z hrobů, duše, sem,
ať jsi Nimrod nebo Abel,
ať vás zrodil Řím či Babel,
ať jste drakem, lvem či psem!«

A tak před ztrnulým davem
Alexandr velký šel,
Hektor, Ajax, Andromacha,
v tváři majíc věčný žel,
v posléz zářící a mladá
Heleny též vzplála vnada
nesmrtelná na plátně,
v oné chvíli v krásy květu
když se sboru Trojských kmetů
objevila památně.

Co brak bohů Olympických
na plátně se potácí,
v tom křik' někdo ze zástupu:
»Chceme látky domácí!«
»Výborně!« hned dav se durdí:
»Nač to dávné haraburdí?
Viděti chcem předky své!«
Fausta křik ten nepomate,
bručí páté přes deváté,
nové duše v oběh zve.

A tak Libuše se zjeví
hvězdu zlatou na čele,
kníže Václav jak v boj hřímá,
kol svých skrání andělé,
Břetislav pak s Otakarem,
mohutnost se síly žárem,
chlouba zašlých století,
v posled Karel, otec země,
nachýlené k zemi témě,
jak žil všechněm v paměti!

*

Křik a úžas — kdosi z davu
vykřik': »Mrtvé nechte spát;
já bych rád, ať zjeví se tu
Václav král a jeho kat!«
Faust se usmál: »Vždyť je tady!«
Pijáků všech dlouhé řady
hned se obrátily v kout;
jako přízrak král tam seděl,
v číši hleděl, vše ač věděl,
ani brvou nechtěl hnout!

V tom křik' jiný: »Na tvém plátně
ať se zjeví mistr Jan,
jehož mocným vlivem byl nám
Kutnohorský dekret dán!«
Hluk a jásot, číše znějí,
nadšením se ňadra chvějí:
»Dlouho živ a zdráv nám buď!
Hrůzy Říma, hrůzy pekla
přemoh' on a jím zas vtekla
otců síla v chabou hruď!«

A již na Faustově plátně
každý vážné rysy zřel,
až tu v lesku nadpozemském
Bethlemský stál kazatel,
Spanilá tvář Bohem vzňata!
Všecky jala hrůza svatá,
mlčky k druhu tisk' se druh,
cítil každý, že v té chvíli
v směšnou jejich kratochvíli
nesmrtelný vkročil duch.

Ale běda — kolem plátna
jaký rudý hraje žár?
Roste vlnami a hltá
kolem látky vetchý cár!
»Hoří!« vykřik' dav a vstával!
Divoce Faust rukou mával,
zmizel obraz, zmizel žeh!
Co ten plamen, pekla hráči?
Klidně Faust dí: »Vždycky kráčí
světem velduch v plamenech!

Jedno, ať mu blbců zloba
pod nohou je roznítí,
či ať z ňader šlehají mu,
jen když tmy kol osvítí!
Proto genius se zrodil,
aby pochodeň v tmy hodil,
které kryjí staletí,
aby plál a hřál a svítil
a pak žáru, který vznítil,
první stal se obětí!«

— — —

Zpověď vlků.

Eskurial tmí se jak mohyla velká,
noc již vstává nad ním, pomsty roditelka.

V koutech šerých komnat zlé svědomí sedí,
v duše dno se dívá, ale slova nedí.

Uklání stráž kopí i muškety zvedá,
mlčky mihla ze vrat postava se šedá.

Kráčí v pusté sady. Šumí vodomety,
mrtvých dechem těžce dýchají kol květy.

V dlouhé aleji, kde stínu hra se sbíhá,
druhá postava se nachýlená míhá.

Potkají se mlčky, rozejdou se znova,
fontan obcházejí mračni, beze slova.

Chvílemi jen v šumot vodomet jak šplíchne,
schýlený stín první tiše »Carlos!« vzdychne!

Chvílemi jen v šumot stromů větru letem
»Flámsko!« vzdychne druhý chvějícím se retem.

A zas potkají se, nad fontanem stojí
a zas rozejdou se, druha druh se bojí.

Když děs táhne nocí, smutek vichrů echem,
tak se ti dva vlci zpovídají vzdechem.

Vidění Nostradamovo.

Jos. Thomayerovi.

Já Nostradamus, který ke dnu taje
jsem bdělé ucho sklonil naslouchaje,
co tepnami vře světa, budoucnosti:
já, jemuž mrtvých oživuji kosti,
kdys v noci hluché nad prostor a časy
se zadumav jsem tyto slyšel hlasy:

Králové:

Jsme velcí světa, skoro polobozi.
Ty koule u noh, které v prachu vozí
tlum našich otroků, my máme v dlani,
leč s křížem na hoře. Jsme panování,
jsme pýcha, sláva! Hosanna i Ave
nám při pohárech zní i z hrobů tmavé
a děsné strže, z popravišť a chrámů.
My města pálíme, jak v chlívě slámu
zapálí sedlák, když chce vyhnat mouchy.
My zlatými se odíváme rouchy
a smějem se, jak můž' být v bibli psáno,
že polní lilie v svém kmentu ráno
je krásnější, než my jsme na svém trůně.
Nám září světla a nám dýší vůně.
Jen jedno trudí nás, že konec bude
té nádheře. Smrt vládne vždy a všude
a stejně zvrátíme se v prach a hroudu,
a zbude krev jen po nás v dějin soudu.

Biskupové:

Plá safír v mitře nám, v talarech perly.
Svět celý dřímá v stínu naší berly.
Jsme černí, bílí, rudí, fialoví
a vládnem někdy mečem, vždycky slovy.
Nám kropáč žezlem jest a bible desky
všech zákonů, zkad vytrhujem blesky,
tož encykliky, dogmata a bully,
v jichž jho kacíře odbojné jsme skuli.
Jsme velicí, neb velký Bůh je s námi.
Nás hněte jen, že basiliky, chrámy
a kaple všecky dlážděny jsou hroby.
Smrt čeká na nás, její těžké mdloby
jsou mocnější než naše anathema.
A Smrt je hrozná, neúprosná, němá,
jí nevyhnem se, konec ten nás trápí.
Toť mnich, jenž v své kdys zadusí nás kápi.

Baroni:

My máme psovody a chrty máme.
Sedláky na rožeň si napícháme
dle rozmaru. My hrajem v kostky v noci
a pijem do rána. Jeť v naší moci
chám s pluhem svým a kupec se svou károu.
Jsme za dobře jen s opatstvím a farou
a s děvčaty, jež na hrad schytáme si.
Až k obzoru se táhnou naše lesy
a naše rohy zní na všecky strany.
My máme pážata a máme many,
jež ob čas ženy naše rádi mají.
To nevadí nám, v hladomoren taji

dost místa je pro kupy shnilých kostí.
Jen jedno hněte nás, to budoucnosti
stín černý, Smrt, té v náruč stejně jdeme
jak poslední chám — té se nevyhneme.

Obchodníci:

My projeli svět. Shon je naše žití.
Za jantarem, jenž jak med žlutý svítí,
za perlou, muškátem v kraj světa tíhnem.
Tu Samumu se s nouzí v poušti vyhnem,
tam sotva loď že dopravíme k břehu.
Dnes v ledu, sněhu, zítra v slunce žehu
za grošem nejistým se ženem rádi.
Však pohár vína v posled nás též zchladí
a pyšní jdeme v damašku a kmentu.
Jsouť plny děvčat trhy Orientu,
lze obchod vésti s mnohou karavanou
a pro sebe též dáti leccos stranou.
Na měšec tlučem jako Jidáš pěstí.
Jen jedno žlučí na dně číše jesti:
Smrt, stará ona obchodnice s hadry
a kostmi; našich skladišť mocné kvádry
zde nespomohou, vleze dírkou klíče.
Hu, slyšíme chřest motyky a rýče!

Sedláci:

Na dlani tvrdý mozol, který tlačí,
na šíji žernov máme, nám však stačí,
když sprchne v čas a když se zjasní trochu.
Nás těší pokolení děvčat, hochu,
již stejným potem jak my hroudu dědů
zas budou vzdělávat, by ku posledu

jak my si lehli na hřbitůvek malý
dřív, než nám sýpky vojny zdrancovaly
a požár zhltil chalup došky šedé.
Když urodí se, nám se dobře vede.
Vše rádi spolknem, pánů pych i vádu,
ta zubatá jen kdyby v stínu vzadu
se nešklebila s kostrou, se sutkami.
Ta čistě vymlátí nás: Pán Bůh s námi!

Učenci:

Nám blaho kvete, pakli nad kvadranty
se kloníme neb v tlusté folianty,
nás těžký syllogismus nejvíc těší,
nechť blázna čapku na hlavu nám věší.
Svět stojí námi, měříme jej v kruhy
a kružidly na poledníků pruhy:
i hvězdy přátelsky nám kynou s výše.
Nám pravda píti dává z plné číše.
Ó jaká radost poraziti soka
při disputaci! Jaká, ódy sloka
když tančí před námi, a rhythmu řasy
jak roucho nazvedá! Ó jaké krásy
jsou v Platonovi, jaké v Ulpianu!
Nám plesem bdít je od večera k ránu
a uvažovat sporný případ těžký.
Nechť jiný lítá, my chodíme pěšky,
však bezpečně. Žal, na dně každé studny,
jiż věda otvírá nám, v podvod bludný
že číhá Smrt a ostré zuby cení.
Víť ona více než my přeučení.

Milující:

My víme, že jsme našli cestu k nebi,
my žijem sny, my máme zapotřebí
jen chleba polibku, jen smíchu rosu.
My rozumíme slavíku i kosu,
jdem samým kvítím, žijem v živé básni;
jsme skoro bohům rovni, neb jsme šťastni.
My usínáme spolu v ruce ruku.
Nám vše jest hudbou, ševel starých buků,
pastýře flétna, zaskřípnutí vrátek,
když skot jde domů. Ustavičný svátek
nám dnové jsou. Nám není příkrá hora,
má samé růže pro nás v klínu zora
a z keřů do snů zas nám voní růže,
když tisknem rety k retům blíž a úže.
My závidět nemůžem pranikomu.
Nás znají houště keřů, sněti stromů
a často, kde je stezka úzká, nutí
nás kořeny a větve k obejmutí.
Tak žijem stále v zimě jako v létě.
Jen s hrůzou ptáme se: Proč Smrt je v světě?
Má smyslu, když nás nechce vzíti spolu?
Smrt je nám okénkem v svět zla a bolů.
Smrt černý bod je v světla velkém moři,
bod roste v skálu, o kterou se boří
loď štěstí našeho. Když Smrt je v žití,
proč nesmíme ji druhu druh s rtů píti?

Poutníci:

Neznámé cesty kol mlčících lesů
a tiché vísky v zvonu slavném plesu
a hlučná města s mudrci a blázny
a nekonečné pouště prostor prázný

my projdem klidně vírou opásáni,
u boků růženec, hůl s křížem v dlani.
Nám stačí doušek z chladné studny jeden,
drn měkký u lesa je pro nás eden
a v krčmě tvrdá lavice nám lože
je královské! Jen dovol, věčný Bože,
dojíti šťastně k posvátnému městu,
a nedej, by nám zaskočila cestu
Smrt krčmářka, ta klíč má v ruce hbitý,
jímž otvírá dům z šesti prken sbitý,
své hosty sytíc červy v něm a hnisem.
Když máme víno být, buď ty nám lisem!

Kajicnice:

My krásné byly: strun a písní znění
nás vedlo žitím, sladké políbení
nám bylo cílem, zlata hrsť když za ním.
My smávaly se hlučně městským paním
a dívkám, které s cudnou tváří k chrámu
se ubíraly. U zlatnických krámů
jsme čekaly a napřed vybíraly
si šperky, jež nám milenci pak dali.
Ó noci divé vášně nezkrocené!
Na chrámu stupních v hanbě, v roztržené
a poházené popelem teď kytli
se třesem aneb všité v režném pytli
na oslu, ocas v ruce, městem jedem.
Smrt píše cos nám v obličeji bledém,
to poslední náš milenec, však věrný.
Jen třikrát škoda, že se v příkrov černý
jen halí a my purpur máme rádi.
Ó snové v rakvi! — Kde jste snové mládí

Malomocní:

My polonazí, odění jen vředy,
na pouštích vedem život plný bědy,
jen s větry hovoříme, s ptactvem nebe,
nás vedro žhne i zima, nás hlad střebe.
Jsme vyvrhnuti z lidské společnosti
a napřed zvykáme si, naše kosti
jak budou chrastit u hřbitova za zdí.
Nás hlodá samota a stud ten brázdí
nám v líce děsné, bezdné smutku vrásky.
My známe povržení, jméno lásky
nám hádankou. Nás vykoupení čeká
jen v klínu Smrti, však i ta nás leká,
ji zmírajíce s žitím proklínáme.
Proc sami bídní před Smrtí strach máme?

Blázni:

My rozdělili vesmír mezi sebe.
Ty moře máš, ty zemi a ty nebe.
Na trůnech našich z lejna kdos nás škrtí,
my poznáváme tebe, děsná Smrti!
My pomoci však proti tobě víme,
my chytnem tě a uvaříme, sníme
a sami pak se v tebe proměníme.
Tak neuškodíš nám, my zvítězili.
Kdo nesmrtelným chce být, ten ať šílí,
neb Smrt když přijde k němu do zrcadla,
se svého podívá, zří, kterak svadla
již ve tváři a jak je scvrklá, stará . . .
Jak voní fialky a růže z jara!
. . . .

Ty z hlubin temna já jsem slyšel řeči,
a srdce mé se chvělo v divé křeči,
a na kolena pad' jsem sepjav dlaně,
a volal v prázdno: »Budiž svrchovaně
ty požehnána lidmi stokrát kletá
ó Smrti, jež jsi spravedlnost světa!«

Civilisacc.

Svatopluku Čechovi.

Jak smaragd v perel dřímající lůně
snil's v oceanu tichém, ostrove,
pln snivé dumy, paprsků a vůně
a bájných květů barvy nachové.

Mohutných stromů různorodé tvary
se v klenbu pletly, z které padal chlad
a milý stín v tropické slunce žáry,
a s mořem v závod hřímal vodopád.

Pod banány a cedry v palem stíně
žil člověk, divoch, různé zvěře druh,
a život plynul božsky mu a líně
jak věčný, ničím nerušený kruh.

Pil sílu, přírodo, z tvých bujných ňader,
čist jako květy tvojich lotosů,
syt živnou ambrosií sladkých jader
a tučným mlékem velkých kokosů.

Pod horami, kde věčný sníh se lesknul,
tam čněly jeho chatek kužely,
smál papoušek se, divý holub stesknul
a včely v starém kmenu bzučely.

A večer sbíhala se opic stáda
kol chatek v divém tanci vřeštíce,
kde měsíc velký na šupiny hada,
jenž v síti spal, tkal jisker tisíce.

A buvolů a ghazel štíhlých davy
zem tepaly, až vzduch se kolem chvěl,
kdy z domorodce luku, jenž v keř tmavý
se mangy skryl, šíp zrádný zasvištěl.

Ó hry, kdy nový měsíc květem pučel,
ó tance černobokých bajader,
ó vážné rady kmetů, sněm kdy hlučel
ve tísni oštěpů a pestrých per!

Zde bylo štěstí! Pakli sporů hádě
přec jazykem tu švihlo dvojklaným,
zas brzy klidu ustoupilo vládě,
a z dýmky míru se nes' modrý dým.

Zde bylo štěstí! Pod banánů listy
se usmívala černá Venuše
a radosti svit přirozený, čistý,
spěl jako šťáva z malin do duše.

Zde bylo štěstí! Jak ty stromy kolem
rosť lidský rod a v pokoji zde has',
vláď svobodně tu hvozdem a tam polem,
zval svým plod stromů, zvěř a pole klas.

A moře ať již rozvlněné bouří,
ať v míru spící v pásu sterých duh,
v sny pělo jim a z chat ve modrém kouři,
se nad ním s blahem vznášel velký duch.

*

Po bouři vzešlo zamlžené jitro,
kol obzor pochmurný byl mraků pln,
brillantu deštěm plálo stromů nitro
a v hukot větru duněl hukot vln.

Ty nevíš, co jsi udělalo, moře,
co v plášti bouře přineslo jsi sem,
co útrap vzjede jitrem tím, co hoře,
ty nevíš, co jsi neslo v klínu svém!

Že's nevztyčilo pohyblivé věže
svých peřejí a vichrů děsnou spřež,
že's nepustilo v prostor bez otěže
a v zápětí jim hromné klíny též!

Ó nešťastný syn nešťastného rodu,
jenž vyšel k moři v tento kletý den
a viděl ve vln houpati se brodu
věc podivnou — i stanul udiven.

Vln ve příboji sud se houpal malý
ve pohře větru stále břehu blíž,
a za ním druhý, třetí mih' se v dálí
a brzy sudy břeh byl pokryt již.

Houk' černoch v les na ostatní své druhy
a brzy již se hemžil celý břeh. --
Co velký duch posýlá v naše luhy?
A na sudy již hrnuli se v spěch.

Dřív ukláněli ku dužinám hlavy
a slouchali, zda nezní cosi v nich,
pak vyrazili zátku — kýs mok tmavý
se valil z nitra v lesklých peřejích.

I ochutnali, znamením druh druhu,
že lahodné to, dává odpověď
a kolem sudu usedli již v kruhu
a plným douškem pili. Pestrá změť

Tu mužů bojovných, žen, dívek, dětí,
a brzy druhý soudek načat byl,
a začli smát se, hovořit a pěti.
Čím velký duch to dnes je obmyslil!

Tak sladké to a nahořklé zas chuti,
jak hruď to jímá divou rozkoší!
Krev hárá tělem v divém zaplanutí,
i pijí dál jak praví divoši.

*

Ó jak to hřeje, ó kterak to pálí!
a sudy nestačily věru jim,
však sotva jeden dopit, druhý z dálí
jak bohy slán spěl k břehům písčitým.

A chytali je — již se rvali o ně,
na břehu moře národ celý dlel,
a v chvatu, křiku, jásotu a shoně
se celý národ houfně opíjel.

A divý zážeh již jim vstoupal v mozky,
vždy nový sud se vyhoup' nad peřej
a v řevu, zpěvu mezi sudů trosky
se rozpoutali v kanibalský rej.

A tančili tak slunce do západu
ve vřesku, smíchu, mnohý k zemi kles'
a jiní v hádku dali se a vádu —
a moře bilo divě v skalný tes.

A zpiti v objetí žen muži klesli
bez hnutí, vlády. — Měsíc z mraků vstal
a brázdil vodu stříbrnými vesly.—
V tom na obzoru velký koráb stál.

Hvizd táhlý se nes' moře peřejemi,
loď přistala, z ní bílých mužů sbor
vystoupil tiše — ostrov dřímal němý;
proč nezašla jsi, luno, za obzor?

*

Ó probuzení hrozné! V polosnění
jen těžké cítí nejdřív nárazy,
pak slyší cos, jak vlny kol se pění,
jich mozky táhnou divné obrazy.

Pak procitnou a hlavu vedle hlavy
zde leží kdesi, žalu plná směs,
a pohyb týž je stálý, kolotavý,
a nevědí, proč schvátil všecky děs.

Nad nimi kroky, cizích hlasů zvuky.
Kde jsou? — tu strop a tam jak podlaha,
kol boku, šíje řetězů slyš hluky!
Ó procitnutí chvíle neblahá!

A onen pohyb zoufalý a děsný,
teď výš, teď dolů, jako v závrati,
líp znovu opět ponořit se ve sny,
až divný pocit se zas vytratí;

Až vychladne skráň pod horečným palem,
až pozdraví je známý stromů šum
a ptáků povyk, chládek, vůně palem,
až pozdraví je žen a dětí tlum.

Však marno, onen pohyb neustává,
ten vztyčit chce se a zas padá zpět,
o nízký strop naráží jeho hlava
a kletbu darmo šeptá jeho ret.

Ten ruku vztahuje, však běda, na ní,
hle, visí řetěz, nemůže jí hnout,
cos jako krev se řine jemu v skráni,
a u nohy, slyš, řinkot zvoní pout.

A pohyb onen děsný neustává —
hle, tam jak z oken slabá kmitá zář;
chce doplížit se tam, leč bičem mává
nad nimi s šklebem v tváři otrokář.

A na boky a prsa, šíj a plece
dští rány důtek; starý náčelník
se k oknu v lijavci jich dovlík' přece
a viděl — běda! — v krátký pouze mžik:

Jak nesměrný se ocean kol valí
a nocí nad ním plane jižní kříž.
Nad rány důtek, co jej v hrudi pálí:
Tam ocean — a kolem těsná mříž.

A jeho rod se vzbouzel pod palubí,
zněl vzlykot žen a dětí hořký pláč,
v své kruhy muži zatínali zuby,
v to svištěl otrokáře karabáč.

A s hora smích zněl, hluk a cinkot číší
a dole pláč a úpění a kvil.
Kde velký duch je, který vše to slyší?
Ó strašná lodi, jaký je tvůj cíl!

Ach, ostrove, pln paprsků a vůně,
již s Bohem! neuzří tě nikdy již.
Ó šťastni, mořská pohřbí-li vás tůně
a nad vámi-li vzplane jižní kříž!

Ó šťastni, jestli v moři vaše kosti
se zastkví korály a perletí,
než, ubožáci, naší vzdělanosti
být zoufalou a děsnou obětí!

Však marné je i toto zbožné přání.
Čím Bohu netknutost je lidských práv?
Kdo chytřejší jsa pádnou vládneš dlaní,
bij vše a boř! — Loď vjela ve přístav!

Ghazi.

Jak stojí tiše s tváří vzpřímenou,
hruď jeho balvan, oko těká v dáli
a dýše silou ducha plamennou.

Kus hadru v turban svit mu čelo halí,
šíj polonahá, žíly provazy,
rty otevřené, snad ho žízeň pálí.

Teď naposled v ten prostor bez hrází
smí vhroužit oko, to jej málo mate,
smrt nedělá mu velkých nesnází.

Na důstojníka epauletty zlaté
paď slunce svit, na řady bodáků,
na ručnice, jež, k brzké palbě vzpjaté,

Se zdály chvěti v rukou vojáků,
na jeho tvář, tak plnou pohrdání,
pak v studu sám se ukryl do mraků.

Blesk z šesti ručnic překonal ho v plání.

*

Tak ve osmahlé tváři vzdoru rys
a s podpisem: »Tak odpraven byl Ghazi
neb fanatik« — jej dali v časopis.

Bez cti a studu s ošumělou frází,
jíž všady platí naše století,
a jejíž bláto po všem velkém hází.

Však síla ducha, která posvětí
myšlenku každou — svaté přesvědčení,
jež s beder lotra snímá prokletí,

A Jidáše jež na proroka změní,
to nezabili, v jeho smrti mžik —
to vzlétlo zase, fénix, ve plameni.

A nyní ptám se: Kdo jest fanatik,
ten barbar snad, jenž rodnou zem svou hájí,
či vzdělanec, jenž jako dravec vnik'

V klid jeho pouště, z luna jeho bájí
jenž vyrval jej a svoji vzdělanost
chce prachem vštěpovati této láji?

Ten pes, jenž každou ohlodává kost,
ten kupčík, který za bavlny žokem
svou bibli skuhrá, pokrytec, svou ctnost,

Jenž zákon svobody čte jedním okem
a k cíli svému dojde krve proudy,
kam nelze dělem, liščím vniká skokem?

Ó lidskosti! Ó právo! Dějin soudy!

Ptáče.

Vaclavu Gasztowtovi

Nad rytinami, nad obrazů směsí
den celý schýlen, znaven řadou domů
jsem toužil v chladu odpočinout kdesi,
zřít oblohu a dýchat svěžest stromů;
(mně líto bylo vždy těch na boulevardu,
jež s žlutým listím, plným prachu, v žáru,
ve směsi povozů a chodcu v křiku
máj zažily jen sporých okamžiků)
ven do sadu a daleko jsem toužil.

Tu Buttes-Chaumont a s radostí jsem hroužil
zrak v svěží zeleň, v šumot stromů plesný.
I vzpomínka, že Montfaucon kdys děsný
zde tyčil k nebi les šibenic divých
i svoje kola plná mrtvol živých,
mě nevzrušila, bylať černým mrakem,
jenž vybouřil již před mé duše zrakem
a mizel za obzor . . .

Kde náhle cesta
se točila a panorama města,
jež tmělo se a vřelo ve hluboku,
se objevilo zdivenému oku
ve modré páře, v níž se večer nítil,
sběh lidí zřel jsem. Gamin vrabce chytil

a jal se škubat za živa mu peří.
Pták tíkal bolestně a v blízkém keři
zněl pískot mláďat výčitkou a bolem.
Dav procházečů seřadil se kolem,
ten stranou lál, ten smál se, líně jiný
jen krčil rameny a dál šel v stíny
se rušit nechtěje, snad dobře trávil.
A výrostek se zběsile dál bavil,
krev tekla v písek, peří větrem hrálo.
Když ptáka oškubal, na hlavě málo
mu pírek nechal, vrh' jej v prach a zpíval
a se smíchem šel dál a jen se díval,
jak táhne v písku stružku krve rudé.

Šel kolem mne.

Co z hocha toho bude?
Já viděl zpustlost v každém tváře tahu
a zdálo se mi, že zřím v oko vrahu,
a starý spor mne schvátil. Proč tu zloba
ve mladém srdci klíčí? Naše doba
oč lepší je než minulý věk starý?
Čí vinou to, že vášní v zhoubné žáry
se zvrátí, co by mohlo, tichý plamen,
být požehnáním? Místo srdce kámen
má tento hoch, jenž ještě děcko zpola
ty stíny katů z Montfauconu volá,
by učily jej ničit, vraždit, mučit?
Co pomůže tu věřit neb se učit,
být člověkem? A místo hocha davy
sem postavte, jež brlohy šer tmavý
ve špíně odchoval o hladu, nouze
jež vítala kdes na slámě neb v strouze,

a které nejprv chleba, chleba křičí
a náhle se jak titanu sbor vztyčí,
se proti vlastní krvi městem valí
a drancují a hubí, vraždí, pálí!
Čím klenotnice jest jim Louvru celá,
čím Goujon, Carpeaux, skizzy Rafaela,
čím knihovny, jež nastřádaly věky,
čím musea a školy před jich vzteky?
Ó město, jehož bludiště se rojí
přede mnou v mlze, nad kráterem stojí
tvé paláce, tvé bazary, tvé chrámy!
A v jícnu vře to, šlehající plamy
se valí ze všech stran, skřek letí nebem...
Ó dokud ještě zkonejšit lze chlebem
ty zástupy, jej dejte rukou plnou!
Ne chlebem jen, leč světla zářnou vlnou
je zatopte a živte ducha mannou,
než znovu hroznou zaduní to ranou!
Ta ruka, jež dnes oškubává ptáka,
rozpoutá zítra ohnivého draka
na vaše střechy . . .

Červánkový plamen
trysk' šerem náhle. Zrak jsem zvedl zmámen,
ve hloubi Paříž jak v ohnivém moři,
mně zdálo se, že ze čtyrech stran hoří,
stín mraků, chochol kouře, záři stíhá
a Notre-Dame v něm ruce k nebi zdvíhá.

Cepy a kladiva.

Ant. Dvořákovi.

Ve snách žije nejvíc duše. Valné moře minulost,
odtud nejspíš vybírá si myšlének med, písně skvost,
Přítomnost ji často raní, k zemi táhne její vzlet,
proti vůli upomínkou, vlnou písně musím zpět.
Slunný jih mne opět láká vyzlacenou perutí
a má duše letem ptáka za ním spěje v pohnutí.

Háj byl stmělý, fík a kaštan vzpjaly k nebi ramena,
jimiž místy pronikala záře slunce plamenná
jako dlouhé, zlaté šípy, jako jehel tisíce.
Listy tmavé zaleskly se nachem temným zářice,
slunce bylo právě v sklonu, jak rubínů žhavá strž,
západ hořel, jas a plamen sypal se jak o přítrž
v snivé temno starých buků, v jejichž zlatou kůru vryt
mnohý lásky taj se halil, jak jej zpíval Theokrit.
Leskem stráně kol se smály, vůní dýchal chladný stín,
edenem se zdál mi býti ztracený kout Apenin.
Chvílemi kdes lkala flétna, pastýřův zpěv střídavě
vpadal v nyjící ty zvuky, hmyzu bzukot ve trávě,
tíseň včel a zlatokřídlých motýlů rej, šídel třpyt
provázel sny ve mdlé hlavě, jež se svezla na pažit,
a tam snila, kolébána chladem, šumem, přesladko,
jakby na tvém spala klíně, hor těch snivá Dryadko!

V sny mé náhle, jak jsem hlavu v ušlapanou trávu klaď,
zaduněl tu dálný, valný, jako těžkých kladiv spád
v rhytmu slavném jako hřmění blížící se potopy,
a já viděl vaše paže, bohům rovni Kyklopi!
A já viděl, kterak hromem v slunce lesku zářivá
vznášela se, snášela se obrovitá kladiva
ve kovárně strmé Etny jako tep, jímž dýchá čas,
dunělo to, i hlas flétny chvějným zastesknutím zhas',
jisker příval se rozlíval z kovadliny v širý svět
na večerním tichém nebi, až hvězd myriadou zkvěť.
Srdce země hřímalo to a já slyšel jeho tluk
velkolepý, všeobsáhlý, vše ladící na souzvuk,
a já mnil, že ve tvém ráji žiju šťastný, Hellado,
lidského ty ztraceného štěstí luzná zahrado,
a já snil, že v laurech žiju, nesmrtelných věštců druh,
kde byl každý celý člověk, kde byl pěvec polobůh.

Hřímaly tak rány kladiv dunivé a vítězné!

Rázem do nich jiné zvuky drsnější a železné
vmísily se. Kentauři tak nehřímali v děsný rej,
hlaholem tím nezazněla Homerova epopej,
Tayget neslyšel ty zvuky mlhou z rána obtkaný,
když se chvěl pod honby rykem lehkonohé Diany,
tak se netřás' posněžený Edomos v svých základech,
když uslyšel přede jitrem Héliových ořů spěch.
Indie to neslyšela, květnou její pláni kdys
s Maenad smečkou když uháněl tigry tažen Dionys.
A ten hlahol byl mi známý, vítal jsem ten pádný tep,
tak jen svištěl a pak dopaď husitských mých otců cep
blýskavicí drtě v střepy cizáků a mnichů leb!
Bouře děsná, ale plesná, kterou ze sna vzbuzen vstal
celý národ, hymna duchů, chorál, vesmírem jenž vál,

píseň valná, jak bouř dálná, slávy ples a boje ryk,
svatba čepele a cepů, před níž chvěl se odpadlík,
nejkrásnější báseň lidstva hřeby v lebky vepsaná,
pouta rukou, pouta duchů strhaná a zdeptaná,
v lidstva hoře, slávy zoře, Alleluja! Hosanna!

Slavný hlahol otců mojich, modlitba to vítězná
zněla vzpomínkou v mé duši strašlivá a líbezná;
já jsem cítil v těžkých dobách, v ciziny jak zátopu
otci naši větší byli antických těch Kyklopů,
kteří proti nebi vstali. — A tu vděčně ve slzách
dvojí hlahol, ten jsem snoubil upomínky na vlnách.
V západ jasný, hrdý, šťastný, Helladou v své duši syt;
srdcem doma já jsem slyšel husitské ty cepy hřmít.—
Čechy! Čechy! zajásal jsem v kyklopických kladiv spád,
a zvuk cepů a třesk kladiv zní v mé písni posavad.

Čechy.

Nad velebou Tvých lesů, niv Tvých požehnáním
nad prostou krásou vsí, nad ruchem starých měst,
když ve radostném plesu šťastný syn se skláním,
Ti chtěje ve kadeř své písně snítku vplést,
proč váhám, proč se třesu, stěží slze bráním?
Já chudý, královna Ty zářné velebnosti,
já dítě vteřiny, Ty paní budoucnosti,
můj věnec ze slov jen, Tvůj z nesmrtelných hvězd?

Na zkvetlém sedíš luhu, o hor příkré svahy
Své moci vědoma se klidně opíráš.
Tvým obrovitým křeslem skal jsou nahé prahy,
kol čela pralesy jak hustý závoj máš;
u nohou Tvojich v duhu plné svěží vláhy,
kam oko pohledne, se vlní klasů moře
až v obzor modravý, kde ruku hora hoře
jak v tanec podává — Tvá neproniklá stráž!

Tvá říza stříbrem tkaná, to jsou Tvoje řeky,
jak ženou v poskoku se vrchů přes bradla!
Z Tvých ňader tato manna promění se věky,
by v život věčný zas Tvá krása omladla,
z nich každá k Tvojí kráse nové nese vděky:
ta perly bohaté Ti tká do rusých vlasů,
ta hvězdy stříbrné do zlata Tvojich klasů,
Tvé krásy báječné jsou zářná zrcadla.

Jak drahokamy třpytné rybníky Tvé planou
ve bujné zeleni bříz, olší, starých vrb,
přes Tvoje pláně žitné vánky tiché vanou,
Tvůj dech to blahostný! — A v chatkách svítí krb,
a staré, milé zvěsti s báby retů kanou,
vše k sobě tulí se. — Z vod venku vstává pára,
a z lesa kolouchy laň k pastvě vede stará,
a jak Tvůj diadem se blyští luny srp.

Pak vidím v slunci dřímat valné Tvoje lesy,
skřek ptactva v mraku, slyš, a zvěře v houšti řev,
na kraji blíže lesa v pestré květů směsi
v sluch z louky zaznívá sekáčů hovor, zpěv,
jak v ohlas žežhulice ozvala se kdesi . . .
Tam zní klepání kos a tam svou brázdou táhne
dál trpělivý vůl, rád ve jhu šíji nahne
a v povel oráče zní veselý smích děv.

Tvá města ať jsou skryta pod vrchů Tvých štítem,
na pláni veselé ať řekou věnčena,
směs oken jejich vítá chodce vlídným třpytem,
sta bájí povídá jich ulic ozvěna,
když měsíc se jim vplítá v staré štíty svitem,
vždy kouzlí před zraky Tvou minulost, ó matko!
Slyš, bije půlnoc již! — Jak ticho a jak sladko,
až vniká pod brvy mně slza plamenná!

A srdce Tvého srdce — divuplná Praha!
Ó kdo by neslyšel v ní Tvého žití tep?
To klenotnice, kam vždy ruka Tvoje sahá
pro hávu svého šperk i ducha svého chléb.

Ó jásej, matko, pohleď, roste a se zmahá!
jak přeplněná číš vře žitím jarým ruchem,
je v skutku srdcem Tvým, Tvým dechem a Tvým duchem;
kraj rukou dělnou jest, myslící ona leb.

Zde nelze za zlé míti chvějící se ruce,
když závoj dějů Tvých odhalí na chvíli,
ač ve pohnutí divém ňadra bouří prudce;
Tvé kvítí budoucna vše pučí z mohyly,
Tvá každá radost byla stopena vždy v muce.
Leč žiješ, doufáš zas, jsi nové síly plna
a Tvojím vzkříšením zní hory, luh i vlna,
a nadějí Tvých květ plá čistý, spanilý!

Z Tvých dávných hradů zbyly ovšem zříceniny,
jež patří posupně z tmy lesů v světlý kraj,
v nich pouze vítr kvílí, plaší černé stíny,
mech hubí kamení a zapomnění báj:
však v městech, vsích ruch čilý, život nový, jiný,
tam otců minulost je símě, z něhož klíčí
žár v srdce pravnuků, jenž poroby jho zničí
a Tebe, matko má, si vzdělá na svůj ráj.

Ó země slzí, krve, myšlenek a činů,
v Svém velká bohatství a větší v pádu Svém,
ó s čela Svého shrň již těžký závoj stínů,
a staré slávy Své si přitkni diadém!
Věř v lásku dcer Svých, matko, v zmužilost Svých synů!
Hle, v prvním nadšení a s bouřným srdce plesem
Ti myšlénky a krev, Ti sny a skutky nesem,
bys šťastna byla zas a velká, všichni chcem!

*

Nuž odhaliž nám svoje všecky luzné krásy:
Svých lesu tišiny, Svých řek a jezer třpyt,
ať ve pohledu na Tě zvlhnou naše řasy
a s plesem, radostí se snoubí žárný cit,
Tě přes klamy a boje vésti v přístav spásy!
Tvou krásu, velikost ať oceníme zcela,
ať prací s šíje kruh a písní vrásky s čela
Ti, matko, shladíme, byť los náš proto — mřít!

Ty povzneseš v lesk slávy královské Své témě
a velká bohatstvím a zkvetlá úrodou,
zas budeš Karla, Husa, Žižky volná země,
zas vůní prodchnutá a zpěvy, lahodou.
Pak věřím, že v hrob tmavý po letech k nám jemně
zvěst dojde, divý ples procitne v našem prachu,
že trůníš v moci své, ve staré slávy nachu,
ve lásce dětí svých jsouc silná svobodou!

Tu víru posud v hrudi, klenot vzácný, máme.
že lepší zaplane Ti jednou budoucnost,
že synů dav se zbudí, Tvoje pouta zláme,
v Tvůj vínek zasadí zas nové slávy skvost,
a Blaník otevře se, věštba neoklame!
Již jede kníže Tvůj, nad jeho hlavou vlaje
ta stará orlice a v ústret jemu plaje
sta ohňů zářících jak hvězdný k slávě most!

Jitro na Petříně.

Svit slunce ještě netkal zlaté pruhy
do šera starých stromů na Petříně,
jen větru tichý van den vítal mladý.
Nad chrámů věže, ostré štíty domů
se vznášel sen jak mlha unikaje,
pták na haluzi čechral svoje peří,
po letní noci chystaje se k písni,
kdy sám a zamyšlen jsem vzhůru stoupal
po rosné trávě; dumám podléhaje
jsem neznamenal, že pode mnou Praha
v háv ranní páry ztratila se zraku.
A rostla pára všecko halíc v mlhu
a bílou třísen vlekla celou strání.
Jak výš jsem stoupal, viděl jsem jen stromy,
jak přeludy na modrém chvít se nebi,
a kroků mojich pouze ruchem zněla
ta samotářská tiš zde na Petříně;
zdi zahrad bělaly se matně v dálce,
květ kaštanu se nad ně skláněl rudý;
pár skanulo jich v štěrk vymletých schodů,
jak české krve rudé vroucí kapky
by tryskly ze země — a já se zachvěl,
já zved' a líbal tyto květy rudé,
neb ze všeho, co v bílou roušku páry
tam dole halilo se, z žití města
zde křížová jen cesta zbyla se mnou.

A volným krokem jak jsem stoupal výše,
po kapli kaple jevila se oku,
na každé hrozné umučení Krista,
a mně se zdálo, touto cestou kříže
že nedávno šel tudy národ český,
že květy rudé — jeho krve stopy,
že těžký vzduch — je plný jeho vzdechů,
že rosa v trávě — jeho trpké slzy.

A jitra smavé divadlo a svěží
mi zmizelo — já šel s ním cestou kříže,
pád jeho každý provázel svým vzdechem,
trn jeho každý cítil na své skráni
a marně rozhlížel se strání, dolem
a nikde Šimona, jenž pomoh' nésti,
a nikde Veroniky s měkkým šatem,
jež utřela by krůpěje mu krve.

A parou jitra cesta dloužila se
až za obzor a kolem stromy zvolna
se v šibenice měnily a květné
kol svahy byly rozkopané hroby,
z nichž lebka sivá zvedala se v krvi
neb ruka železná a třímající
i v křeči smrti svatý kalich otcův.
A stádo havranů se neslo mrakem
a létlo podél křížové té cesty
ke Strahovu a podél pustých lomů
dál, ještě dál, kde jako přelud děsný
v červánku krvi stála — Bílá Hora.

A tento obraz stíhal opět jiný,
šer stromů houstnul v neproniklou klenbu,

vše bylo svěžest, vůně, v středu buků
a stověkých lip stála velká modla,
dým obětí k rannímu nebi stoupal,
sbor kněží zněl a hlahol bojovníků
a v dívek tanci, v květech, jasu, vuni
byl slaven příchod Vesny, která vzbouzí
zem k životu po dlouhém spánku zimy
a život jsouc kol rozlévá zas život.
Ve stínu stromu plesal šťastný národ,
své bohy ctil, v své zemi sám byl pánem
a nevěděl, že jako černé mračno
se chystá v záloze ta budoucnosti
a losu strašná kletba, neustálý
boj o píď této jeho svaté země,
o hrstku prachu jeho velkých dědů,
o jazyk jeho, s ním o jeho život.

A brzy nastal zápas — kterak skončil?
On není skončen. Vzhůru ze sna, z mdloby,
pryč viditiny a zjev se skutečnosti!
Hle, slunce vítězící strhlo páru
a v blesku věnci plane dole Praha,
tvé srdce, vlasti, stověžatá, velká
a nádherná a zlatá, ku obzoru
se rozkládá v zeleně svěžím křesle
a usmívá se! Nuže s chutí k činu,
tam život bují! . . .

Stromy zašuměly
a v srdci poklid, za sebou jsem nechal
sny minulosti i přítomna stesky
a mrtvé ticho pusté citadelly.

České písni.

Karlu Bendlovi.

Kde jsou tvé tajné zdroje,
ó písni česká? — Vždycky blyští
se tvoje rosa na znaveném retu,
když těžké boje,
když mdloba, ústrk, záští neustává,
když slza s brv se prýští,
ty tichou na odvetu
se rozšveholíš v českém sadu, v poli
a rána nezabolí,
se rozšveholíš a zas úsměv vstává
a nová naděj, skřivan, křídlem mává!

Kdes dívka, ranní rosou
jež ubírá se čeříc nožkou bosou
na mezi svěží trávu,
hoch za pluhem neb s kosou,
ve smutku kloní oba hlavu,
neb teskný smutek leží
na celém kraji českém,
jak zaklet byl by dumou jen a steskem.
V tom jak pěnice prostá, ale svěží
se oboum vznítíš v ňadrech, písni naše,
a mocným trylkem tryskneš
jim z duše, tak že plaše
se ohlížejí sami,

a zajásáš a výskneš
a blýskneš
a kolem vzduch se vlní perličkami,
a radost se zas vrátí
a vrátí se zas víra
a hned se slza stírá
a jeden úsměv tvář i slzy zlatí,
květ vůní jest, pták švehol na souvrati!

Jsi krásná, pakli zvučíš samou láskou,
jsi něžná jako první roztoužení,
jsi měkká jako ňader rozvlnění,
jsi snivá jak to dívčí čílko s první vráskou.
Jsi sladká jak to políbení
a žhavá jak snu lásky vyplnění!
Tvůj nápěv tak se kolem srdce skládá
jak šátek hedbávný, jejž hochu dívka dává
kol krku, zulíbaná, smavá,
když kohout vyvolává
a první zory svit se do komůrky vkrádá.
Ó česká písni lásky, věčně krásná, mladá!

A jindy roztruchlíš se žaluplně,
tím smutkem v podzim vlna mluví k vlně,
i listí padající,
když husté mlhy ku měsíci
jak sbory duchů táhnou:
tvé zvuky, písni, žalně k srdci sáhnou,
že zastaví se, puká,
jak mrtvá, chladná by je stiskla ruka.
V svém smutku dojemná a divně jímavá,
jak vlaštovka, když na okénko ťuká,
jak matka, která choré děcko uspává.

A jindy smích a ples
své všecky zvonky snes'
ve čaruplnou směs
do tebe, česká písni!
A zní to žert a šprým,
na slepou bábu rým
si hraje taktem tvým
v nápadů šumné tísni;
květ samý, kam se hneš,
vznět, kam se ohlédneš,
let vánku, tak ty jdeš,
ó česká písni,
ve pentlí třísni!

A mrtvých otců hlasy
se vážně v tobě časem ozývají
a hrůza, žas to letí v českém kraji,
když na minulé časy
si vnuci vzpomínají;
když staré kletby žluč,
urážky staré slina
na ústa stoupá, pěst se zatíná,
syn chabý jako třtina
se zachvěje a stydět začíná
ó česká písni, zvuč
jak palcáty a cepy, hromné mlaty,
tvůj hněv je velký, spravedlivý, svatý!
zni, hřímej v paláce i chaty!

Jdi, písni moje, k české písni,
jdi s českým smíchem a jdi s českou tísni,
ať, kde zní tvá zvěst smavá,
na ústech úsměv vstává
a štěstí naděj, skřivan, křídly mává!

Při obnovení sochy Bruncvíkovy pod mostem Karlovým.

Paní Karolině Světlé.

Tak mostu Karlova zas na pilíři,
jak bájila tě stará pověst lidu,
se vznášíš v jaré, junácké své kráse.
Ruch města kolem tebe hřmí a víří,
ten nese radost svou a ten zas bídu,
chvat davu, vozů rachot rozléhá se:
a v noci v hvězdném jase
pod tebou Vltava své dumy zpívá:
sto věží ve malebném věnci kývá
ti v pozdrav němý, s řekou žalující
most v mlhu šerou splývá
jak rámě obra v dálku rozepjaté;
ty s mečem napřaženým, smavou lící
se díváš ku měsíci,
jak zbroj ti obetkává v trísni zlaté,
a sníš a dumáš — otevřená kniha
se minulosti děj před tebou míhá.

Sníš o výpravách ve pravěku šeři,
jež podnikal jsi v mládí neúnavný,
jež znaly pouště, hvozdy, hory, moře?
O půtkách s obry a s divokou zvěří,
o cestách, dobrodružstvích, jimiž slavný

jsi stal se světa šírém po prostoře,
kde vzplá i hyne zoře?
Sníš o zmijích, jež opletly ti nohu,
či o báječném velkém ptáku nohu,
jenž mláďatům tě do hnízda vnes' v spárech?
Však roven polobohu
ty, nový Herkul, silou svojí paže,
jsi vítěz byl vždy v putkách, vřavách, zmarech;
o moři, které v žárech
se vlnilo, kam lev, tvá věrná stráže,
když na lodi, jak odjíždíš, tě zočil,
ve hlasném řevu zoufající skočil?

Sníš o době, kdy poprv tady vztyčen
jsi patřil v město Karla vzrůstající,
štít české tržby, která světem spěla?
Sníš o době, kdy národ těžce sklíčen
střás' cizácké jho? Snad ti šlehla v líci
zář z Kostnice, jež v kraj se rozletěla?
Kol tebe vřava zněla,
sta vozů husitských, tys viděl cepy
a sudlice, zřel pochod velkolepý,
jak ze srdce se vlasti rozburácel,
oltáře krušil v střepy
a české síly příboj rozpoutaný
palcátem Žižky starých křivd tíž splácel.
Ó kterak jsi se vracel
v dny slávy své, na všecky světa strany
jak rád bys býval v boj též hnal se směle,
jak srdce v žulovém ti bilo těle!

Pak svědkem byls též obrovského pádu,
jenž zachvěl vlastí s čela Bílé Hory,

ty exulantu slyšel's písně žalné,
ty's viděl násilnictví strašnou vládu,
kol samý mrak a nikde naděj zory,
jen nářky, stesky, kletby, slzy palné
těch, v kraje co šli dálné.
Ty slyšel's v noci, stíny když se tměly,
co v železných si koších vyprávěly
ty sťaté hlavy našich mučenníků,
mřít viděl's národ celý
a zápasit a klesat, vstávat stěží,
a v nový boj jsi patřil, v střelbě, křiku
studentů, bojovníků
jak davy Švéd byl utkán v tuhé řeži;
pak barbarská též zasáhla tě ruka —
Blah, neviděl's již další žal a muka.

Teď nové doby vztyčen na zápraží
jak v zázrak v národ oživlý se díváš,
jak cherub třímáš zářící meč nahý,
pod tebou vřava sterá se zas sráží,
ty vesele v boj nový mečem kýváš,
jak budoucnosti lepší přístav blahý
by pojmout měl nás záhy.
Zříš, národ mladý ve mravenčí píli,
zříš město velké, plné čacké síly
jak vzrůstá jako divem před tvým zrakem,
a slyšíš jásot víly
z dna Vltavy, jež hlavu vznáší snivou,
zříš národ lví, jak posud s tvojím znakem
jde v zápas s dávným drakem,
jak v dílo zdárné mění píseň tklivou,
zříš ve vítězství blízkou zlatou zoři
a její pablesk na tvém meči hoří.

Žel, meč to není, který, jak's ho tasil,
hned srážel celým šikům vojska hlavy,
jímž vítěz prošel's krajinami všemi.
Kde nyní je ten meč? Ó ten by spasil
nás v těžkém boji! Nebo davy, davy
kol nepřátel se rojí v české zemi
a k prosbám blankyt němý!
V most Karlův zazděn meč tvůj podle zvěsti.
Kdo najde jej a s ním zas celé štěstí
té země, tvého lva jež v znak si vzala?
Či symbol v tom, že pěstí
víc nelze dobýt mrtvých dědů slávu?
Meč ztracen! Síla ducha však se vzpjala,
nás z hrobu zburcovala.
Kéž s úctou sok před námi skloní hlavu
jak druhdy před tvým vytaseným mečem,
až silou ducha budoucna val ztečem!

Jdi, Kanzóno, tvá tklivá
zvěst nechať hlásá, město Libušino
že s důvěrou se v nový květ svůj dívá!

Koruně sv. Václava.

Sen podivný mi sevřel těsně víčka:
Do výše vyrustaly klenby dómu,
v jichž pestrých oknech slunce zlatem plálo.
Bouř třásla klenbou jako jásot hromů,
jak vichru kolébavka les kdy hýčká:
a množství, jež kol klečelo a stálo,
to schváceno se zdálo
nejvyšším plesem, závratí a blahem,
neb alleluja, jež mu z úst se dralo,
to přehlušilo trouby, děla, zvony.
Já davy klečet zřel za dómu prahem
a dál a dál, až k horám české země,
ba celé české plémě
své nářky odvěké a kletby, stony
na hymnu změnilo v té svaté chvíli,
co koruna Tvá, Ty náš první kníže,
jak svatovínek blíže
ku skráním krále českého se chýlí.

Co ve jásotu zástupů těch znělo,
jen štětec snu můž' mdlými kreslit rysy,
v to slovo písně darmo barvy skládá:
Ta stará sláva, čím jsme byli kdysi,
to české, tvrdé, zkrušené přec čelo,
přes které stín se tuhých porob skrádá,
boj děsný, živlu váda,

před kterým hříčkou malomocnou zdá se,
a zas ta síla bohorovná, mladá
jež zázrakem nás ku životu vznesla,
ta první píseň v otců rodném hlase,
jež jako skřivan nad osení vstává,
ten cit našeho práva,
v boj odvaha, vše k vzruchu, světlu hesla,
ten první, samostatný oddech z hloubi,
ten první výkřik, když nadzvednut kámen,
ten vzdor a síly plamen:
vše v jásotu tom pojí se a snoubí.

Ba, duše národa v tom celá byla,
až silou svou to zdrtilo mé snění,
že procitl jsem zmožen dojmy těmi.
Ó dvakrát bolestné to probuzení!
Dóm pustý byl a věčná lampa lila
jen slzy krvavé na zdi a k zemi.
Lvi heraldičtí němí
u nohou králů spící náhle vstali
a potvor směs, dračími perutěmi
jež hlídá zdi a okna, ta se smála
a davy stínů houstly a se ptaly:
Kde jsou ty lidu nadšeného davy?
Kde hlahol a ryk slávy?
Kde všecko, co tvá obraznost v snu stkala?
Zda skutkem bude básnická tvá víra?
Co svatou tužbou v ňadrech všem se vlní,
zda v zářný čin se splní,
až v chorál slávy zajásá vlast sirá?

A bohatýrské postavy všech reků,
jež věky spí zde v sarkofagů plísni

pod chrámu dlažbou, vstaly jakby živy;
a jako vichřice ve divé tísni
kol spěly. Zřel jsem stíny zašlých věků,
lesk meču, očí žárných záblesk divý,
skrz hledí kterak civí
jak hrozba, výtka, jak otázka soudu,
a cítil jsem, jak hněv jich spravedlivý,
když ptaly se: Ó pověz, čí to vinou,
že koruna, již v horkém krve proudu
jsme uhájili vnukům heroicky,
jen šperk co heraldický
v sen dlouhý v schránu složena je stinnou?
Kdy zaplá tento symbol slávy vaší
ve staré slávy obnoveném jase
na čele krále zase
děsnější vrahům a vám stále dražší?

A všickni, kterým tížila kdy skráně,
jimž byla cílem, povznešením, slávou,
ti stáli tu jak soudci naší doby.
A celý národ s nakloněnou hlavou
vpad' v hlahol jich a v strmé chrámu báně
to šlehlo hymnou duchů v šeré koby,
až zachvěly se hroby:
»Ó skvoste svatý nesmrtelné ceny,
ó šperku vzácný přeumělé zdoby,
jak dlouho ještě budeš osiřelý?
Kde ruka jest, jež v lepší času změny
Tě vynese a v odznak síly boží
na hlavu krále vloží,
by zajásat moh' v spáse národ celý?
Tvá sláva jak Tvá krása nezastárla,
Tvé drahokamy stejnou hrají září,

jak s pečlivou kdy tváří
je v diadém Tvůj pletla ruka Karla!

Ó plaň nám dále, hvězdo síly naší,
zkad lepší budoucnosti nová zoře
se vlní, světla moře, po národě!
Ty's pevná kotva v zoufalost a hoře,
Ty's maják, stíny noci který plaší,
Ty's kouzlo, jímž jsme všickni bratry v shodě,
tož v touze po svobodě!
My nevěříme, že by v chvíli smutné
Tvůj lesk moh' vyblednouti v českém rodě!
Tlum andělů Tě perutěmi cloní
a mečem plamenným tu ruku utne,
jež nehodná by svatokrádná, smělá
se Tebe dotknout chtěla!
Ty's Gral náš, odkud spásy zdroj se roní,
Ty's berla pevná v těžké naší pouti
a láskou mocní, silní vírou v sobě
s důvěrou zříme k Tobě,
nám i budoucím nedáš zahynouti!

EPILOG.

*

Nemesis.

Buď zdráva, matko, největší všech Bohů,
jež pozdě často, ale jistě nohu
na šíji kladeš tyranů a vládců
a popů, lotrů, sket a svatokrádců.
Kde trůn je tvůj? Ó rci, na jakém oři
se snášíš k nám? Ó přijď, od moře k moři
klam vládne, zvůle, násilí a zloba:
dny spočteny jsou, nadchází tvá doba,
tvá velká, smutná tryzna velkolepá!

Svět ovšem říká, matko, že jsi slepá,
však musíš slepou být, neb kolem tebe
se hemží havěť, kobylek roj nebe
tak halívá: ty musíš slepá býti,
neb tolik špíny, zhouby, zla je v žití,
že kdybys všecko potrestati chtěla,
bys k cíli velikému nedospěla:
ty moudře proto nevšímáš si hmyzu
a vypálit se chystáš velkou hlízu
na těle lidstva, zdali dnes neb zítra,
to jedno již, leč jistě záblesk jitra
se zrodí z krve, bouře ve průvodu
až ty se zjevíš v soud lidskému rodu.

Po tobě proroci blesk vášně v oku
kdys lkali, říše tisícího roku
když vítat chtěli velké vyplnění.
Jak přelud v básníků jsi vlétla snění,
v snech tyranů co strašné Mene Thekel
jsi stávala, jim kreslíc muky pekel;
ty's Dantovi ryjící vedla pero,
meč Žižkovi a v úzké celi šero
jsi mnichu sedala na bible kraje,
když ve mystickém snění rozjímaje
zřel nestvuru Apokalypsy strašnou.
Dnes touhou jedněch, druhých hříčkou frašnou
a zítra šlehy požáru a jícen
chrlící zhoubu lidskou, krví sycen,
dnes Macbethovy zkrvácené ruce
a zítra — Zora lidstva — revoluce!

Ty velké božství zahalené mrakem,
ty přísná ženo s neúprosným zrakem,
ty Eumenido, zatřes kšticí hadí
nad jícnem lidstvo zastav, kamo pádí,
je obnov shnilé v horké krve proudu!
Kdo dobrý, neleká se tvého soudu;
já aspoň, krok tvůj až uslyším v hrobě
se pozvednu a žehnat budu tobě!

POZNÁMKY.

Básně tyto jsou dalším článkem řetězu, který tvoří skladby v knihách »Duch a Svět«, »Sfinx« a »Perspektivy« uveřejněne.

Sbor z antické tragedie.

Chorická tato čísla stála původně v antické tragedii Hippodameia, která prvotně byla psána celá ve slohu starých. Když jsem později tragedii tu pro jeviště upravil, odpadly sbory, které zde podávám. Číslo druhé vztahuje se k vystoupení slepce Myrtila v 1. jednání, číslo čtvrté ku zavraždění Chrisippa Atreem v druhém jednání tragedie, ostatní čísla jsou rázu všeobecného a obejdou se bez výkladu.

Abelard a Heloïsa.

Poslední číslo této básně jest pouhou parafrasí nadpisu druhého listu Heloïsy k Abelardovi. (Viz: Gréard Lettres complètes d'Abélard et d'Heloïse.)

Cid v klidu.

Báseň tato jakož i báseň »Cid v práci« (Perspektivy) a »Klasy chudých« (Duch a svět) jsou trosky většího cyklu, v kterém chtěl jsem druhdy zpracovati staré romancero španělské dle svého způsobu.

Čechy.

Báseň tato tvoří vstup stejnojmenného, souborného díla Ottova.

OBSAH.

NAKLADATELSTVÍ
J. OTTO
KNIHTISKÁRNA

JOS. R. [illegible] PRAHA [illegible]
TOVÁRNA NA ZBOŽÍ KNIHAŘSKÉ